Regionaal Risicoprofiel

2027 - 2030

Klik hier om te starten met lezen

Versie: 1.0
Datum: 25-03-2025
Auteurs:
Saskia Bartel, Larissa Bril, Marcel Hilhorst,
Michiel Rhoen, Niels van der Velde

Veiligheidsregio Utrecht

Regionaal Risicoprofiel

2027 - 2030

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Trends

- Energietransitie
- Klimaatverandering
- Vergrijzing
- Verstedelijking en verdichting
- Toenemende digitale afhankelijkheid
- Toename van maatschappelijke onrust
- Hybride en militaire dreigingen

Risico's

- Natuurbrand
- Overstroming
- Stroomuitval
- Cyber
- Brand
- Verstoring openbare orde

Regionaal Risicoprofiel

2027 - 2030

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Inhoud

1. Inleiding 6
Doel 6
Ambitie 6
Samenhang inventarisatie en monitoring 7
Totstandkoming RRP; Methodiek 8
Leeswijzer 8

2. Kenmerken van onze regio 9
Algemeen 9
Risicofocusgebieden 9

3. Trends in de Risico-ontwikkeling 10
Trendanalyse nationale veiligheid: verwevenheid 10
Toegenomen nadruk op weerbaarheid 10
Ontwikkelingen in de Veiligheidsregio Utrecht 11
Effecten van ontwikkelingen op het risicobeeld 11
- Energietransitie 11
- Klimaatverandering 11
- Vergrijzing en extramuralisatie 11
- Verstedelijking; verdichting van stedelijk gebied 12
- Toenemende digitale afhankelijkheid 12
- Toename van maatschappelijke onrust en polarisatie 12
- Hybride dreigingen en militaire spanningen vanwege geopolitieke verschuivingen 12

4. Risicobeeld per dreigingsthema 13
4.1 Natuur en Klimaat 14
- Extreme weersomstandigheden 14
- Natuurbranden 14
- Overstromingen 15
- Aardbevingen 15
- Plantenziekten en dierziekten 15

4.2 Gezondheid 16
- Verstoring van de zorgcontinuïteit 16
- Humane infectieziekten 16
- Chronische blootstellingen 17

4.3 Continuïteit vitale voorzieningen 17
- Verstoring elektriciteitsvoorziening 18
- Verstoring brandstofvoorziening 19
- Verstoring gas- en warmtevoorziening 19
- Verstoring telecommunicatie 19
- Verstoring drinkwatervoorziening 20
- Verstoring afhandeling verkeer en vervoer 20
- Verstoring afhandeling voedselvoorziening 20
- Verstoring afvalverwerking 20
- Verstoring rioolwaterzuiveringsinstallaties 21

4.4 Fysieke leefomgeving en milieu 22
- Buisleidingen voor gevaarlijke stoffen 23
- Brand in (complexe) gebouwen 23
- Instortingen van bouwwerken 23
- Incidenten met gevaarlijke stoffen 24

Regionaal Risicoprofiel

2027 - 2030

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

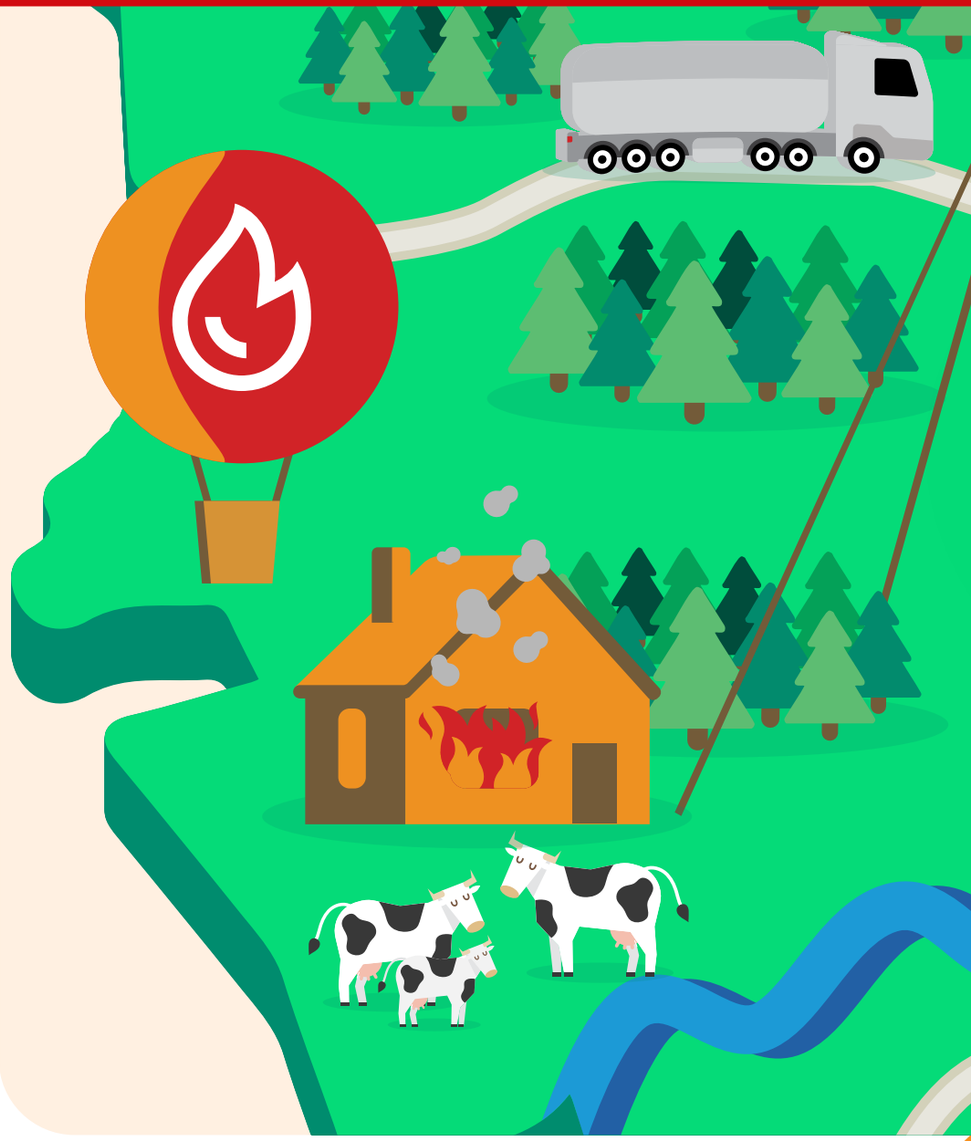
Inhoud

4.5 Maatschappij & nationale en internationale veiligheid 24
Openbare ordeverstoringen 24
Verstoring publieksveiligheid evenementen 25
Ramp op afstand 25
Extreem geweld en terrorisme 25
Digitale ontwrichting 26

5. Risicofocusgebieden 27
Algemeen 27
Voortzetting van de coördinatietaken 27
Transport van gevaarlijke stoffen over de grote vaarwegen 27
Stationsgebied Utrecht 28
Utrecht Science Park 28
Utrecht Science Park Bilthoven 28
Utrechtse Heuvelrug 28

6. Van risicoprofiel naar bestuursagenda 29

Literatuurlijst 30

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Samenvatting

De veranderende toestand in de wereld leidt tot nieuwe accenten in het regionaal risicoprofiel. Deze veranderingen vinden hun oorsprong niet alleen binnen onze grenzen, maar ook ver daarbuiten. Ook de effecten waarmee we rekening moeten houden blijven lang niet altijd beperkt tot de eigen regio.

Dit alles leidt tot een grotere nadruk op de kritieke voorzieningen waarop de samenleving rekent. Ook worden onze individuele en collectieve veerkracht steeds relevanter wanneer deze voorzieningen zouden uitvallen – om wat voor reden dan ook. De risico's die samenhangen met bedreigingen of aantastingen van deze voorzieningen hebben daarom in dit document een prominente plaats gekregen.

De hoofdindeling van dit Regionaal Risicoprofiel bestaat uit:

1. Identificatie van trends in de risico-ontwikkeling
2. Overzicht van dreigingsthema's op basis van de Rijksbrede Risico-inventarisatie en de "Geïntegreerde groslijst risicotypen Regionale Risico-inventarisatie en -analyse (RRI&A) en Informatiemodel" van de veiligheidsinformatiecentra en -knooppunten in Nederland
3. Korte weergave van de stand van zaken in de Risicofocusgebieden in de VRU.

De risico's en ook de trends in de ontwikkeling daarvan, zoals die in eerdere versies van het regionale risicoprofiel (2019 en 2023) werden beschreven, blijven onverminderd relevant. De planvorming en monitoring die zijn voortgekomen uit deze eerdere versies maken nu deel uit van de reguliere voorbereiding op de crisisbeheersing. De VRU ambieert dezelfde ontwikkeling voor de risico's in dit nieuwe regionaal risicoprofiel.

Voor het aanwijzen van nieuwe risicofocusgebieden bestaat op dit moment geen aanleiding. Voor de bestaande risicofocusgebieden geldt dat de aanhoudende complexiteit en onzekerheid in die gebieden reden is om de specifiek voor deze gebieden aangewezen inspanningen voort te zetten.

De VRU geeft vervolg aan dit regionale risicoprofiel door in de bestuursagenda in te zetten op risicogericht werken.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

1. Inleiding

Dit regionaal risicoprofiel geeft een overzicht van risicovolle situaties, een overzicht van de soorten branden, rampen en crises, en een analyse waarin de weging en inschatting van de gevolgen is opgenomen. (Artikel 15 lid 2, Wet veiligheidsregio's). In het bijzonder beschrijft dit document de langjarige trend in de ontwikkeling van het risicobeeld, voor de bijzondere incidenttypen. Daarnaast identificeert dit document gebieden waar bijzondere aandacht voor risicobeheersing en monitoring nodig is, de risicofocusgebieden.

Het regionaal risicoprofiel bestaat uit een inventarisatie en analyse van relevante risico's uit onze regio, inclusief risico's uit aangrenzende gebieden.

Doel

Het regionaal risicoprofiel geeft een overzicht van de veiligheidsrisico's binnen de VRU die tot een brand, ramp of crisis kunnen leiden en geeft een inschatting van de gevolgen van deze risico's voor de hulpverlening. Daarmee is het regionaal risicoprofiel het generieke, overkoepelende inventarisatie- en monitoringsinstrument voor het risicobeeld in onze regio met een tijdshorizon van vier jaren. In samenhang met onze specifieke inventarisatie- en monitoringsinstrumenten, soms met een andere tijdshorizon, biedt het RRP een overzicht van de actuele veiligheidssituatie en de mogelijke ontwikkelingen hierin.

Op basis van artikel 15 van de Wet veiligheidsregio's baseert de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) het beleidsplan op een door het bestuur van de veiligheidsregio vastgesteld risicoprofiel (RRP). Omdat het RRP mede wordt gebruikt voor de inventarisatie en de monitoring van de ontwikkelingen in het risicobeeld die het beleidsplan mede beïnvloeden, stelt de VRU elke vier jaar een nieuw RRP op. Het voorliggende document bouwt voort op het RRP vastgesteld in 2023.

Ambitie

Het RRP beantwoordt een aantal vragen voor ons verzorgingsgebied:

Wat kan ons overkomen?

Hiertoe bevat het document een risico-inventarisatie. Deze geeft rekenschap van

- Reguliere risico's die samenhangen met het leven in een moderne samenleving (technologische risico's) of met natuurlijke verschijnselen;
- Landelijke ontwikkelingen met een doorvertaling naar de betekenis van deze ontwikkelingen voor de risico's in onze regio;
- Bovenregionale risico's die meer dan één regio tegelijk kunnen treffen of waarvan de effecten doorwerken naar ons verzorgingsgebied;
- Trends in de risico-ontwikkeling: wat er in de komende jaren verandert en hoe dat doorwerkt in de verdeling van kans op incidenten en crises.

Hoe erg is dat?

Met behulp van een risicoanalyse geeft het Regionaal Risicoprofiel duiding aan de risico-inventarisatie, volgens de gangbare opvatting dat het risico gelijk is aan het product van kans en effect van een ongewenste gebeurtenis. Daarbij komen ook de impact van mogelijke effecten en de aanwezige weerbaarheid van de omgeving van het crisisgebied aan de orde.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Waarop richten we de vervolgacties?
In een volgende fase zal de VRU een nieuwe versie van het beleidsplan (de VRU gebruikt de term bestuursagenda) en het crisisplan opstellen. Deze plannen zijn mede gebaseerd op dit risicoprofiel, de beleidsambities en eventuele doelstellingen van de Minister van Justitie en Veiligheid (in de zin van artikel 14, lid 2 onder f van de Wet veiligheidsregio's). Het bestuur van de VRU stelt in de bestuursagenda vast welke risico's extra generieke of specifieke inspanning vragen. Hoofdstuk 6: "Van risicoprofiel naar bestuursagenda" gaat hier nader op in.

Hoe kunnen we zicht houden op risico-ontwikkeling?
Als het overkoepelende instrument voor risicomonitoring beschrijft het RRP de langjarige ontwikkeling van het risicobeeld gebaseerd op de Rijksbrede Risicoanalyse en de langjarige trends. Aanvullende monitoring van het risicobeeld vindt plaats voor de risicofocusgebieden in overeenstemming met de risicoanalyse voor ieder gebied (zie hoofdstuk 5) en in het Veiligheids Informatiecentrum (VIC) volgens de methodiek die voor alle veiligheidsregio's wordt ontwikkeld in de samenwerking "Knooppunt Coördinatie Regio-Rijk" (KCR2).

Samenhang inventarisatie en monitoring

Voor de overkoepelende functie van het RRP als instrument van risicomonitoring ligt de nadruk op de risico's voor bijzondere incidenten: de incidenttypes die een grote inzet van mensen en middelen vereisen en/of die de samenleving ernstig of langdurig kunnen verstoren, die relatief weinig voorkomen maar niettemin naar hun aard en omvang voldoende voorzienbaar zijn. De respons voor dergelijke incidenten is voor een belangrijk deel gebaseerd op opschaling: gelijktijdige inzet van meerdere basiseenheden onder een hoger niveau van leiding en coördinatie.

Daarnaast zijn de hulpdiensten ook belast met de bestrijding van generieke of dagelijkse incidenten. Dit zijn de incidenten die relatief vaak voorkomen, waarvoor de gangbare bestrijdingstactieken voldoende zijn om de effecten binnen aanvaardbare grenzen te houden en waarbij (multidisciplinaire) opschaling doorgaans beperkt blijft.

Voor deze generieke/dagelijkse incidenten bestaan specifieke inventarisatie- en normeringsinstrumenten:

1. Brandrisicoprofiel (in ontwikkeling)
2. Dekkingsplan[1]
3. Risicoprofiel natuurbrandbestrijding (in ontwikkeling)
4. Risicoprofiel waterongevallen[2]
5. Risicoprofiel incidentbestrijding gevaarlijke stoffen[3]
6. Visie op hulpverlening[4]
7. Zorgrisicoprofiel[5]

In termen van het Risicodiagram in de Rijksbrede Risicoanalyse adresseert de basis-brandweerzorg en de basiszorg van de andere disciplines de scenario's "rechts onderin" dat diagram (incidenten met een relatief grote kans op optreden, maar met een in omvang beperkt effect).[6] Het Zorgrisicoprofiel gaat voornamelijk in op de grootschalige incidenten en de knelpunten die daarbij kunnen rijzen.

1 Dekkingsplan brandweerzorg Veiligheidsregio Utrecht op basis van gebiedsgerichte opkomsttijden.
2 Regionaal Risicoprofiel waterongevallenbestrijding.
3 Risicoprofiel Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen Veiligheidsregio Utrecht.
4 Visie op Hulpverlening. Van basisbrandweerzorg tot specialisme.
5 Zorgrisicoprofiel regio Utrecht 2023. Samenwerken in de geneeskundige keten.
6 Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid, 58.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Totstandkoming RRP; Methodiek

Binnen het landelijke project Doorontwikkeling Methodiek RRP hebben sinds 2024 verschillende Veiligheidsregio's in Nederland gewerkt aan een nieuwe handleiding voor het opstellen van een RRP.[7] Deze "Handleiding regionale risico-inventarisatie en -analyse 2024: Methodiek voor in beeld brengen van regionale risico's" is de opvolger van de Handreiking Regionaal Risicoprofiel uit 2009. Deze handreiking vormde, samen met de Rijksbrede Risicoanalyse, een belangrijke leidraad in de totstandkoming van dit RRP.

Dit RRP is als volgt tot stand gekomen:

- De Rijksbrede Risicoanalyse vormt het uitgangspunt van de inventarisatie van dreigingsthema's (zie hoofdstuk 4).
- Een VRU-brede werkgroep heeft aan de hand van de Geïntegreerde groslijst risicotypen Regionale Risico-inventarisatie en -analyse (RRI&A) en Informatiemodel de scenario's en crisistypen nader uitgewerkt.
- Tijdens drie expertsessies is een aantal scenario's en crisistypen voorgelegd aan de partners in de crisisbeheersing. Daarbij zijn deze getoetst op volledigheid en juistheid. Het betreft de thema's Complexe Gebouwbranden, Overstromingen en extreem weer en Maatschappij.
- Voor risico's waar de analyse voor heel Nederland hetzelfde uitpakt (zoals nationale of internationale thema's), of waar het risicobeeld in de VRU niet wezenlijk afwijkt van het landelijke beeld, heeft de landelijke analyse van het Analisten Netwerk Veiligheid (ANV) als basis gediend voor de uitwerking. Waar dat niet geldt, focust dit document op wat de VRU bijzonder maakt.
- Voor gebieden in onze regio die specifieke aandacht vragen (risicofocusgebieden), hebben de betrokken coördinatoren in 2025 een analyse uitgevoerd.[8] Dit RRP geeft daarvan een korte weergave (hoofdstuk 5).

Samenhang van deze inventarisatie met lopende trajecten, zoals het programma Veerkracht en het programma Natuurbrand, zullen in de vervolgfase richting geven aan de monitoringstaak.

Bij de totstandkoming van dit document is gebruik gemaakt van geautomatiseerde samenvattingen van uitgebreide analyses in het bijlagendocument.

Leeswijzer

Dit document is als volgt opgebouwd. Het begint met een algemene geografische beschrijving van de regio, inclusief de gebieden waar bijzondere risico's spelen (hoofdstuk 2). Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de te verwachten ontwikkelingen in het risicobeeld voor de komende jaren. Hoofdstuk 4 beschrijft de dreigingsthemas, hoofdstuk 5 gaat nader in op de risicofocusgebieden en hoofdstuk 6 bevat de de een doorkijk naar de komende herziening van de bestuursagenda..

Het bijlagendocument bevat de uitgebreide beschrijvingen van de dreigingsthema's en risicotypen.

7 Onderdeel van het Programma Risicogerichtheid Analistennetwerk Nationale Veiligheid/Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu.

8 Risicofocusgebieden

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

2. Kenmerken van onze regio

Algemeen

De Veiligheidsregio Utrecht (VRU) is een samenwerkingsverband van de 26 gemeenten in de provincie Utrecht, gericht op het waarborgen van veiligheid en het beheersen van risico's, rampen en crises. In de regio wonen ongeveer 1.4 miljoen mensen (stand van zaken 2025).

Kenmerkende eigenschappen van de gehele regio zijn:

1. Een combinatie van stedelijk en landelijk gebied
2. Snelgroeiende stedelijke kernen
3. Een groot natuurgebied (Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug) dat vatbaar is voor natuurbrand, met daarin meerdere woonkernen
4. Knooppunt voor transport over weg, spoor en water
5. Een aanzienlijk deel van het landoppervlak is vatbaar voor overstromingen.

Dit betekent dat het risicobeeld in de Veiligheidsregio Utrecht niet veel afwijkt van het gemiddelde risicobeeld voor heel (Europees) Nederland. De analyses van het Analistennetwerk Nationale Veiligheid zijn daarmee van grote betekenis voor de analyse van het risicobeeld in deze regio. Dit RRP sluit daarop dan ook aan: de inventarisatie van dreigingsthema's komt grotendeels overeen, net als de inventarisatie van overkoepelende onderwerpen (Trends en Ontwikkelingen).

Risicofocusgebieden

Een aantal gebieden in onze regio is blootgesteld aan, of veroorzaakt, bijzondere risico's. Deze werden voor het eerst benoemd in het RRP van 2019. Sindsdien heten deze gebieden Risicofocusgebieden. In deze gebieden is sprake van een moeilijk kwantificeerbaar risico en/of een complex netwerk van betrokken stakeholders in de risico- en crisisbeheersing. Het gaat om de volgende gebieden:

1. Transport van gevaarlijke stoffen over de grote vaarwegen (betreft de vaarwegen van het Basisnet vervoer gevaarlijke stoffen en een gebied langs de oevers)
2. Stationsgebied Utrecht
3. Utrecht Science Park
4. Utrecht Science Park Bilthoven (het voormalige RIVM-terrein)
5. De Utrechtse Heuvelrug.

Het rapport "Risicofocusgebieden – Beheersing van complexiteit en onzekerheid in gebieden met bijzondere risico's" doet een aantal aanbevelingen voor het reduceren van de complexiteit en onzekerheid over risico's en stakeholders in deze gebieden, en voor het versterken van het verband tussen het RRP en de risicofocusgebieden.[9] Dit RRP geeft uitvoering aan de aanbevelingen uit dit rapport (hoofdstuk 5).

9 Risicofocusgebieden

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

3. Trends in de Risico-ontwikkeling

Trendanalyse nationale veiligheid: verwevenheid

Sinds het tot stand komen van het RRP 2023 is de aandacht voor ontwrichtende gebeurtenissen en de gevolgen daarvan verder toegenomen. Het Analistennetwerk Nationale Veiligheid benadrukt dit in de trendanalyse: deze draagt de titel “Stapeling van dreigingen in tijden van onzekerheid”.[10] De opgave die daaruit voortkomt bestaat uit twee delen:

1. Omgaan met een verslechtering van het dreigingsbeeld voor dreigingen uit de Rijksbrede Risicoanalyse (2022)
2. Anticiperen op structurele uitdagingen (…) door een wereld in transitie.[11]

In de door het Analistennetwerk geschetste “wereld in transitie” zal er steeds vaker aanleiding kunnen zijn voor ernstige of langdurige verstoring van de “normale” situatie, die een beroep doet op de weerbaarheid van mensen en instituties, waaronder ook de crisisbeheersingsorganisatie. De kans én het effect op uitval van kritieke voorzieningen of grootschalige aantasting van de fysieke leefomgeving nemen daardoor toe. Dit is een gevolg van:

1. Toenemende kans op extreme weersomstandigheden;
2. Toenemende onderlinge koppeling en afhankelijkheid van kritieke systemen (“vernetwerking”);
3. Toenemende (cyber-)dreiging voor deze kritieke systemen in het licht van geopolitieke ontwikkelingen.

In termen van het risicodiagram uit het RRP 2023 betekent dit, dat de effecten die daarin al worden onderkend, in frequentie en ernst zullen kunnen toenemen (“verschuiving naar rechts en naar boven”). In verband met de eerdergenoemde geopolitieke ontwikkelingen geldt daarnaast dat de oorzaak van een verstoring de perceptie van de ernst daarvan soms mede bepaalt.

Toegenomen nadruk op weerbaarheid

Als gevolg van deze trends is het risicobeeld in de afgelopen jaren complexer en minder voorspelbaar geworden. In de Rijksbrede Risicoanalyse werd de aandacht voor crisisbeheersing daarom verbreed met het onderdeel weerbaarheid (voorheen veerkracht). Weerbaarheid kan onder meer bestaan uit het inrichten van monitoringscapaciteit voor het vroeg signaleren van sluimerende crises, of uit het ontwikkelen van adaptief vermogen om in te spelen op onverwachte gebeurtenissen.[12] Ook in de VRU is de aandacht voor weerbaarheid toegenomen sinds 2023.[13]

Dit alles betekent dat de uitwerking van dreigingstypen in het RRP 2023 en de aldaar gemaakte capaciteitenanalyse relevant blijft voor de beleidsontwikkeling in de periode 2027-2030. Waar relevant, zal de tekst dan ook naar verwijzen naar het RRP 2023.

10 Analistennetwerk Nationale Veiligheid, Trendanalyse Nationale Veiligheid 2024.
11 Analistennetwerk Nationale Veiligheid, Trendanalyse Nationale Veiligheid 2024, 5.
12 Analistennetwerk Nationale Veiligheid, Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid, hfdst. 14.
13 Veiligheidsregio Utrecht, Visie op het versterken van Veerkracht.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Ontwikkelingen in de Veiligheidsregio Utrecht

De risico-ontwikkeling in onze regio volgt enkele langjarige trends die de kans op bepaalde incidenttypen kunnen beïnvloeden. Deze trends zijn voor het eerst onderkend in het RRP 2023 en doen zich ook de komende beleidsperiode nog gelden:

1. Energietransitie
2. Klimaatverandering
3. Vergrijzing en extramuralisatie
4. Verstedelijking en verdichting van stedelijk gebied
5. Toenemende digitale afhankelijkheid
6. Toename van maatschappelijke onrust en polarisatie
7. Toegenomen sinds 2023: Hybride dreigingen en militaire spanningen die voortkomen uit geopolitieke verschuivingen.

Effecten van ontwikkelingen op het risicobeeld

Hoofdstuk 4 van het RRP van 2023 geeft een uitgebreide toelichting bij de effecten van deze trends en ontwikkelingen; zoals hierboven vermeld blijft deze beschrijving relevant. Hieronder volgt een korte samenvatting van de beschrijving uit 2023, aangevuld met de te verwachten effecten van deze ontwikkelingen op kans, effect, perceptie en (snelle) veranderlijkheid van het risico.

Energietransitie

De energietransitie heeft invloed op de dreigingsthema's Fysieke leefomgeving en milieu en Continuïteit van vitale voorzieningen. Als gevolg van de energietransitie (van fossiele brandstof naar emissievrije energiedragers) zal de kans op onderbrekingen van de energievoorziening kunnen toenemen. De overgang zal ook leiden tot nieuwe brand- en incidentscenario's, zoals bij opslagsystemen van energie (ammoniak, mierenzuur, buurtbatterijen en dergelijke). Opwekking van elektriciteit met wind- en zonnekracht zal daarnaast ook kunnen leiden tot overbelasting van het stroomnet. Op basis van deze trend gaat de VRU er inmiddels van uit dat het realistisch is om rekening te houden met stroomonderbrekingen van 3 dagen voor de gehele regio.

Klimaatverandering

Klimaatverandering is zichtbaar in de dreigingsthema's *Natuur en klimaat, Gezondheid, Continuïteit vitale voorzieningen, en Fysieke leefomgeving en milieu*. Als gevolg van klimaatverandering zullen de kans op extreem hoog- en laagwater in de rivieren, op extreme droogte en neerslag (inclusief valwinden) toenemen. Op de Utrechtse Heuvelrug kan dit de kansen op natuurbrand en de effecten daarvan negatief beïnvloeden. Voor stedelijk gebied komt daarbij nog een verhoogde kans op hittestress. Voor de gehele regio kan dit invloed hebben op de beschikbaarheid van drinkwater tijdens droge of warme periodes. Klimaatverandering in samenhang met de energietransitie kan bij bepaalde combinaties van weersomstandigheden ook aanleiding geven tot problemen bij de elektriciteitsvoorziening. Hierdoor zullen de frequentie en de impact van crises kunnen toenemen.

Vergrijzing en extramuralisatie

De Nederlandse bevolking wordt gemiddeld steeds ouder (vergrijzing) en veel mensen ontvangen intensievere zorg in de eigen woonomgeving (extramuralisatie). Deze twee ontwikkelingen in samenhang hebben effect op de dreigingsthema's Gezondheid en Maatschappij. De zorg vanuit collectieve voorzieningen voor verminderd zelfredzame mensen wordt steeds vaker aangeboden in de eigen woning (in plaats van in een specifieke zorgvoorziening). Dit zal ertoe leiden dat er tijdens de brandbestrijding en crisisbeheersing een extra inspanning nodig zal zijn om deze personen tijdens ongevallen en crisisomstandigheden in kaart te brengen en de hulpverlening toe te snijden op hun behoeften. In het voorbeeld van stroomuitval – een van de scenario's in het programma Weerbaarheid – zal dit tot voorzienbare complicaties kunnen leiden.[14] Dit beïnvloedt de perceptie van effecten van een crisis. De kans op extra complicaties tijdens de crisisbeheersing kan toenemen.

14 Vandenberghe, 'In de media'.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Verstedelijking; verdichting van stedelijk gebied

Deze trend zal effecten hebben op de dreigingsthema's Fysieke leefomgeving en milieu en Gezondheid. De gemeenten in de provincie Utrecht en de Provincie Utrecht hebben aangekondigd de bouw van nieuwe woningen in de provincie te willen versnellen. Zij hebben hierover ook met de Rijksoverheid afspraken gemaakt.[15] De aanleg van nieuwe woonwijken gerelateerd aan de woningbouw-opgave zal vaker aanleiding kunnen geven voor het moeten ruimen van ongeëxplodeerde explosieven. Stedelijke verdichting zal, in samenhang met klimaatverandering, de kans op en de effecten van hittestress en andere extreme weersomstandigheden kunnen vergroten.

Toenemende digitale afhankelijkheid

Digitale afhankelijkheid houdt verband met de dreigingsthema's Continuïteit van vitale voorzieningen, Fysieke leefomgeving en milieu en Maatschappij. Digitale dienstverlening is de basis geworden voor een groot aantal essentiële processen en voorzieningen. Zonder toegang tot digitale communicatiemiddelen zijn deze processen en voorzieningen minder toegankelijk. Grootschalige verstoring van deze communicatie zal daarom steeds vaker de kenmerken van een crisis kunnen hebben. Deze communicatie is bovendien rechtstreeks afhankelijk van de elektriciteitsvoorziening (zie ook: energietransitie en klimaatverandering). In samenhang met de effecten van geopolitieke verschuivingen – in het bijzonder de hybride dreigingen, die zich ook kunnen richten op de kritieke infrastructuur – zullen zowel het aantal verstoringen met ernstige effecten en zal de maximale omvang van deze verstoringen kunnen toenemen. Afhankelijk van de (waargenomen) oorzaak van verstoringen, bijvoorbeeld als gevolg van hybride dreigingen, zal ook de volatiliteit van dit risico kunnen toenemen en kan het als ernstiger worden ervaren.

Toename van maatschappelijke onrust en polarisatie

De gevolgen van deze ontwikkeling zijn vooral zichtbaar in het dreigingsthema Maatschappij. In onze samenleving worden maatschappelijke onrust en polarisatie gevoed door "teleurstelling over kernwaarden en wij-zij-denken".[16] Tegelijkertijd is te verwachten dat doelbewuste interventies zoals het verspreiden van desinformatie, deze onrust en polarisatie nog kunnen verhogen. Dit is één van de mogelijke uitingsvormen van de hybride dreigingen die voortkomen uit geopolitieke spanningen.[17] Deze toename kan leiden een verhoogde kans op fysieke confrontaties tussen groepen mensen en in het uiterste geval extreem geweld of terrorisme, maar ook een verhoogde kans op digitaal en/of fysiek activisme dat gericht is op de verstoring van kritieke processen. De veranderlijkheid van deze gebeurtenissen is groot en de perceptie ervan is vrijwel altijd ernstig.

Hybride dreigingen en militaire spanningen vanwege geopolitieke verschuivingen

De effecten van deze ontwikkeling zijn te verwachten in de dreigingsthema's Continuïteit van vitale voorzieningen, Fysieke leefomgeving en milieu en Maatschappij. "De ontwikkeling waarin rivaliteit tussen landen en blokken meer gewicht krijgt ten koste van multilaterale samenwerking gaat voort."[18] Op basis hiervan rekent bijvoorbeeld Instituut Clingendael op "digitale en fysieke heimelijke inmengingsactiviteiten".[19] Hieronder valt niet alleen de mogelijkheid van sabotage van kritieke voorzieningen door statelijke actoren of terreurgroepen (zie ook: digitale afhankelijkheid), maar ook het verspreiden van desinformatie (zie ook: toename van maatschappelijke onrust en polarisatie). Daarnaast neemt de kans dat één van de NAVO-leden een beroep zal doen op artikel 5 van het NAVO-verdrag waarschijnlijk toe, waardoor ook Nederland betrokken kan raken bij feitelijke vijandelijkheden en daarmee een doelwit kan worden.

Voor de Veiligheidsregio Utrecht hangt deze ontwikkeling vooral samen met digitale afhankelijkheid en de lokale effecten van verstoring van kritieke processen of de werking van kritieke voorzieningen. Afhankelijk van deze – deels onvoorspelbare – ontwikkelingen zullen deze effecten in ernst en frequentie kunnen toenemen en daarmee een hogere volatiliteit kennen. De te verwachten heimelijkheid van interventies zal van grote invloed kunnen zijn op de risicoperceptie.[20]

15 Provincie Utrecht, Programma Versnelling Woningbouw 2025-2028; Regio Amersfoort en Provincie Utrecht, Woondeal 2022-2030 Regio Amersfoort; Utrecht10 e.a., Woondeal 2022-2030 Regio U10.

16 den Ridder e.a., Burgerperspectieven bericht 3 2025. Thema: maatschappelijk onbehagen, 31.

17 Wilson, Political Technology, 196 e.v.. Zie ook de volgende paragraaf.

18 Bekkers e.a., Chaos, Orde en Machtspolitiek. HCSS Strategische Monitor 2025, 70.

19 Geopolitiek changement op het wereldtoneel. Een foresightstudie., 118.

20 Analistennetwerk Nationale Veiligheid, Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

4. Risicobeeld per dreigingsthema

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de dreigingsthema's en de risico's die daaruit voortvloeien. Het risicobeeld in onze regio sluit nauw aan bij de bevindingen in de Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid. De belangrijkste reden hiervoor is dat deze risicoanalyse voor heel Nederland geldt, en dus ook voor de VRU. De dreigingsthema's vertonen daarnaast ook samenhang met de trends in de risico-ontwikkeling.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

4.1 Natuur en Klimaat

De Utrechtse Heuvelrug is gevoelig voor natuurbrand (zie ook: Utrechtse Heuvelrug als één van de Risicofocusgebieden). De woonkernen en andere bedrijven en instellingen in dit gebied lopen daardoor extra risico.

Vanwege de ligging van een deel van het grondgebied achter primaire en secundaire waterkeringen, is de VRU blootgesteld aan overstromingsrisico's. Het risico van aardbevingen is in onze regio relatief laag. Het risico van extreem weer en van planten- en dierziekten in onze regio sluit aan bij het landelijke beeld.

Het thema Natuur en Klimaat wordt gekenmerkt door risico's die zowel in kans als impact toenemen. Waar extreme weersomstandigheden en natuurbranden direct zichtbaar zijn, blijven overstromingen, ziekten en ecologische verstoringen grotendeels latente risico's met potentieel grote gevolgen. Klimaatverandering, verstedelijking en energietransitie versterken deze risico's en maken het toekomstbeeld onzekerder en dynamischer. Hierdoor wordt adaptatie, integrale risicobeheersing en regionale samenwerking steeds belangrijker om maatschappelijke ontwrichting te beperken.

Extreme weersomstandigheden

Extreme weersomstandigheden vormen een steeds groter risico voor de regio Utrecht. Door klimaatverandering nemen zowel de frequentie als intensiteit van weerextremen toe. Dit varieert van hittegolven en langdurige droogte tot hevige neerslag, stormen, windhozen en (in mindere mate) winterse omstandigheden zoals sneeuw en ijzel. Deze extremen verstoren het dagelijks leven doordat infrastructuur, mobiliteit, vitale processen en de leefomgeving kwetsbaar zijn voor verstoringen. Voorbeelden zijn grootschalige gladheid, wateroverlast en stormschade.

Hitte vormt een directe bedreiging voor de gezondheid, vooral voor kwetsbare groepen en ouderen. Droogte heeft gevolgen voor natuur, landbouw, waterbeschikbaarheid en bodemstabiliteit en leidt tot grotere risico's op natuurbrand en verzakking van bebouwing. Hevige neerslag kan lokaal leiden tot overlast door water op straat, verstoring van drainage- en rioolsystemen en uitval van systemen. Stormen en valwinden kunnen in korte tijd grote schade veroorzaken, zoals zichtbaar bij de valwind in Leersum in 2021.

Hoewel extreme weersomstandigheden steeds vaker voorkomen, blijft de risicoperceptie onder inwoners relatief laag. Tegelijkertijd groeit de beweeglijkheid van dit risico: extremen worden grilliger, lokaler en minder voorspelbaar. Vooral de combinatie van klimaatverandering, verstedelijking, vergrijzing en ketenafhankelijkheden vergroot de kans op maatschappelijke ontwrichting. Hierdoor blijven extreme weersomstandigheden een blijvend en toenemend veiligheidsvraagstuk waarbij adaptieve maatregelen noodzakelijk zijn.

Natuurbranden

Natuurbranden vormen een groeiend risico in de regio Utrecht, met een duidelijke concentratie op de Utrechtse Heuvelrug. De verwevenheid van natuur met woonkernen, zorglocaties, campings en recreatiegebieden maakt dat een natuurbrand snel grote impact kan hebben. De dynamiek van natuurbranden – met een snel verschuivend bron-, effect- en bedreigd gebied – bemoeilijkt de bestrijding en vergroot de risico's voor inwoners, recreanten en hulpverleners.

Natuurbranden kunnen leiden tot directe fysieke schade, verstoring van vitale infrastructuur (zoals drinkwaterlocaties en stroomvoorziening), economische verliezen en aantasting van cultureel erfgoed. Daarnaast zorgen rook en hitte voor gezondheidsrisico's en kunnen grote dieren beperkt vluchten doordat ontsnappingsroutes schaars zijn. Indirect raken natuurbranden ook de recreatiesector, landbouw en leefbaarheid in het gebied.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

De kans op natuurbranden neemt toe door langere droogteperioden, warmere zomers en grotere variatie in neerslag. Ook recreatiedruk, menselijk handelen en de energietransitie dragen bij aan het risico. Door stedelijke vergroening en de toename van vegetatie in woonwijken vergroot bovendien de Wildland Urban Interface (WUI), waardoor brand sneller kan overslaan van natuur naar bebouwing en andersom. De risicoperceptie blijft echter laag, wat bijdraagt aan beperkte bewustwording en voorbereiding.

De toegenomen kans op gelijktijdige natuurbranden op nationale schaal leidt tot een grotere druk op landelijke brandweercapaciteit en -voorzieningen. Hierdoor wordt samenwerking tussen regio's, terreinbeheerders en overheden essentieel om toekomstige natuurbrandscenario's het hoofd te bieden.

Overstromingen

Hoewel de kans op een grote overstroming klein is, kent de regio Utrecht een aanzienlijk potentieel risico door haar ligging in het rivierengebied en afhankelijkheid van dijken. Grote delen van de regio liggen beneden het rivierpeil en zijn kwetsbaar voor overstromingen vanuit de Lek, Neder-Rijn, Eem en Randmeren. Vooral laaggelegen polders en gebieden achter primaire waterkeringen kunnen bij dijkdoorbraak te maken krijgen met grootschalige inundatie, langdurige uitval van vitale voorzieningen en onbewoonbaarheid van gebieden.

Een overstroming kan leiden tot directe sterfte door verdrinking en indirecte sterfte door zorguitval, vervuild water en wegvallen van primaire levensbehoeften. Economische schade kan oplopen tot ongekende proporties doordat woningen, infrastructuur, landbouwgronden en bedrijven langdurig zijn getroffen. Ecologische schade kan jaren zichtbaar blijven door verontreiniging, verlies van vegetatie en verstoring van ecosystemen. De maatschappelijke ontwrichting kan groot zijn, mede doordat opvangcapaciteit in de regio beperkt is en evacuaties omvangrijk kunnen zijn.

Hoewel dijkversterkingen de komende jaren de veiligheidsnormen verbeteren, blijft internationale afhankelijkheid van de Rijn en de toename van extreme neerslag en hoge rivierafvoeren een rol spelen. Door verstedelijking, digitalisering en energietransitie nemen bovendien de ketenafhankelijkheden toe, waardoor uitval van vitale processen bij hoogwater een grotere impact kan hebben. De risicoperceptie onder inwoners blijft laag, maar kan bij dreiging of daadwerkelijk falen van de waterkering snel omslaan in onrust.

Aardbevingen

Aardbevingen vormen in de regio Utrecht een zeer laag risico. De kans op voelbare of schadelijke natuurlijke bevingen is uiterst klein en niet in beweging door klimaatverandering of andere trends. Eventuele schade kan binnen reguliere crisisstructuren worden opgevangen.

Plantenziekten en dierziekten

Plantenziekten en dierziekten komen steeds vaker voor door toegenomen mondiale handel (ook in levende organismen), klimaatverandering en hyperconnectiviteit. Nieuwe soorten plagen en ziekten kunnen gemakkelijker Nederland bereiken en zich in het veranderende klimaat beter handhaven. Dit geldt zowel voor ziekten die planten en ecosystemen aantasten als voor dierziekten die kunnen overslaan op mensen (zoönosen, zie hiervoor het thema gezondheid).

De regio heeft de afgelopen jaren meerdere dierziekte-uitbraken meegemaakt, waaronder vogelgriep, vogelpest en blauwtong. Wanneer besmettingshaarden ontstaan, kunnen deze snel via wilde dieren, luchtstromen of contactnetwerken verspreiden. De gevolgen kunnen variëren van schade aan landbouw en natuur tot risico's voor volksgezondheid, vooral wanneer zoönosen betrokken zijn.

Hoewel plantenziekten en dierziekten minder zichtbaar zijn voor het brede publiek, kunnen ze leiden tot economische schade, aantasting van biodiversiteit en maatschappelijke ontwrichting in agrarische of recreatieve sectoren. Door voortschrijdende klimaatverandering blijft dit risico toenemen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

4.2 Gezondheid

Gezondheidsrisico's in het verzorgingsgebied van de Veiligheidsregio Utrecht sluiten aan op het gemiddelde risicobeeld voor Nederland.

Binnen het gezondheidsthema ontstaan risico's uit zowel acute als langdurige bedreigingen.

1. Zorgcontinuïteit is kwetsbaar door structurele personeelskrapte en toenemende zorgvraag.
2. Infectieziekten vormen een dynamisch risico dat door globalisering, klimaatverandering en dalende vaccinatiegraad verder toeneemt.
3. Chronische blootstellingen vormen een sluimerend risico dat door nieuwe inzichten kan verbreden of intensiveren.

In samenhang beïnvloeden deze risico's zowel de fysieke als sociale veiligheid, raken ze de economie en vereisen ze een geïntegreerde regionale aanpak.

Verstoring van de zorgcontinuïteit

De zorgcontinuïteit staat in toenemende mate onder druk door een structurele mismatch tussen vraag en aanbod. De vergrijzing zorgt voor een groeiend aandeel ouderen en daarmee voor meer chronisch zieken en mensen met meerdere aandoeningen. Tegelijkertijd kampt de zorgsector met hardnekkige personeelstekorten, die tijdens de COVID19-pandemie scherp zichtbaar werden. Dit raakt zowel de eerstelijnszorg, de geestelijke gezondheidszorg als de medisch-specialistische zorg. Verstoringen van de zorgcontinuïteit komen zijn niet altijd een crisis maar uiten zich wel in druk op het zorgsysteem.

Wachttijden lopen op, mensen blijven steeds langer met zorg en ondersteuning thuis wonen (extramuralisatie, zie ook p 10); Gemeenten hebben moeite om adequate ondersteuning te bieden aan kwetsbare inwoners[21]. Deze aanhoudende druk maakt de het zorgsysteem gevoeliger voor escalatie bij andere risico's, zoals een infectieziekte-uitbraak. De verdere uitwerking van dit risico volgt in het Zorgrisicoprofiel.

Humane infectieziekten

Infectieziekten blijven een structureel en complex risico. Besmettelijke ziekten kunnen zich verspreiden van mens op mens of van dier op mens (zoönosen). Oplopende internationale mobiliteit, antibioticumresistentie van bacteriën, maatschappelijke ontwikkelingen en klimaatverandering vergroten de kans op de introductie en verspreiding van nieuwe ziekteverwekkers. Het leefgebied van exotische plaagdieren, zoals de tijgermug of bepaalde teken, breidt zich uit door hogere temperaturen. Tegelijkertijd vormt de dalende vaccinatiegraad in specifieke groepen een kwetsbaarheid, doordat bekende infectieziekten opnieuw kunnen opduiken en zich sneller kunnen verspreiden.

De impact van een infectieziekterisico hangt sterk af van de aard van de ziekte, de snelheid van verspreiding en de mortaliteit. Daarnaast is het risico op bepaalde infectieziekten hoger in de onmiddellijke nabijheid van specifieke risicobedrijven. Zowel veelvoorkomende infecties als nieuwe ziekteverwekkers kunnen leiden tot significante gezondheidsschade, vooral voor kwetsbare groepen. Daarnaast kan een grote uitbraak leiden tot overbelasting van de zorg, waardoor reguliere zorg afgeschaald wordt en secundaire gezondheidsschade ontstaat.

21 Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio, Zorgrisicoprofiel regio Utrecht 2023. Samenwerken in de geneeskundige keten.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

De maatschappelijke en economische impact van een omvangrijke uitbraak is groot: denk aan uitval van personeel, verstoring van bedrijfscontinuïteit en hogere kosten voor zorg en ondersteuningsmaatregelen. Maatregelen om een pandemie in te dammen – zoals contactbeperking of lockdowns – kunnen bovendien leiden tot sociale spanningen, verminderde mentale gezondheid en dalend vertrouwen in de overheid (zie ook Toename van maatschappelijke onrust en polarisatie, pagina 11.

De omvang en de volatiliteit van het risico van infectieziekten wordt verder versterkt door trends als verstedelijking, hogere bevolkingsdichtheid, intensiever contact tussen mens en dier, en een wereld waarin mensen en goederen zich steeds sneller verplaatsen.

Chronische blootstellingen

Chronische blootstelling aan schadelijke stoffen of omstandigheden kan op lange termijn gezondheidsschade veroorzaken. Het gaat hierbij om langdurig contact met stoffen zoals fijnstof, PFAS, asbest, chroom-6 en radon, maar ook om blootstelling aan omgevingslawaai. Het risico ontwikkelt zich vaak geleidelijk en wordt soms pas zichtbaar wanneer nieuwe inzichten ontstaan over stoffen of situaties die eerder als veilig werden beschouwd.

Mogelijke chronische blootstellingen in ons verzorgingsgebied zijn afkomstig van:

4. **Drukke snelwegen en vaarwegen**: deze veroorzaken verhoogde concentraties fijnstof; transportbewegingen veroorzaken lawaai; lozingen in rivieren kunnen leiden tot verspreiding van schadelijke stoffen.
5. **Zware industrie**: deze aanwezigheid is beperkt in de regio.
6. Blootstelling aan **asbest** kan resulteren uit renovatie- en sloopactiviteiten wanneer de aanwezigheid niet is onderkend.
7. **Nieuwe milieuproblemen**, zoals de recentelijk bekend geworden PFAS-gerelateerde risico's, vragen structurele aandacht in beleid en toezicht.

Chronische blootstellingen kennen, in tegenstelling tot infectieziekten, meestal geen acute impact. Wel neemt mogelijk het risico op chronische aandoeningen toe. De cumulatieve impact op de regionale gezondheidsstatus en zorgvraag is daarmee potentieel substantieel. Dit vraagt om langdurige monitoring en integrale risicobeheersing in de fysieke leefomgeving. Landelijke instituten zoals het RIVM spelen een belangrijke rol bij de monitoring van deze risico's.

De gevolgen van chronische blootstellingen kunnen zich openbaren als een sluimerende crisis, bijvoorbeeld als nieuwe informatie over mogelijke effecten bekend wordt en/of sterk in de aandacht komt te staan.

4.3 Continuïteit vitale voorzieningen

Vitale voorzieningen vormen de ruggengraat van onze samenleving. Verstoring van deze systemen - door technische storingen, menselijke fouten, extreme omstandigheden of moedwillige acties zoals sabotage en cyberaanvallen - kan leiden tot uitval die grote keteneffecten veroorzaakt, omdat vitale processen sterk onderling afhankelijk zijn.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Onder dit thema vallen de volgende risicotypen:

- Verstoring elektriciteitsvoorzieningen
- Verstoring brandstofvoorziening
- Verstoring gas/warmtevoorziening
- Verstoring data en telecommunicatie
- Verstoring drinkwatervoorziening
- Verstoring afhandeling verkeer en vervoer
- Verstoring afhandeling voedselvoorziening
- Verstoring afvalverwerking
- Verstoring rioolwaterzuiveringsvoorziening

Door ontwikkelingen zoals de energietransitie, toenemende digitale en hybride dreigingen en dreigende drinkwatercongestie nemen zowel de kans op verstoringen als de potentiële impact toe, met reële risico's op maatschappelijke ontwrichting. Inwoners verwachten vaak directe oplossingen en hulp van de overheid, maar bij grootschalige of langdurige uitval is dit niet haalbaar en is zelfredzaamheid noodzakelijk. Tegelijk ervaren inwoners het stoppen van vitale processen als één van de ernstigste risico's; meer dan de helft maakt zich hierover zorgen[22]. Daarom is het van belang dat de regio inzet op voorbereiding, samenwerking en goede risicocommunicatie, onder meer door inwoners te ondersteunen in hun zelfredzaamheid, zoals via de Denk Vooruit campagne[23].

Verstoring elektriciteitsvoorziening

Veel processen in de samenleving zijn afhankelijk van stroom. Als de elektriciteitsvoorziening uitvalt kan dit voor grote problemen zorgen. Denk alleen al aan het uitvallen van elektrische apparaten, straatverlichting en stoplichten, telefoonmasten en mobiele netwerken, waterdruk, liften, toegangsdeuren en tankstations. Uitval heeft dan ook in veel gevallen ontwrichtende cascade-effecten tot gevolg, zeker als de uitval lang aanhoudt. Daarnaast kan een verstoring van de elektriciteitsvoorziening ook zorgen voor verstoringen bij andere vitale voorzieningen. Veel van deze processen zijn afhankelijk van stroomvoorziening.

Verstoringen in de elektriciteitsvoorziening kunnen verschillende oorzaken hebben. Enerzijds blijft de kans op verstoringen door werkzaamheden aan het stroomnet aanwezig. Anderzijds komt de betrouwbaarheid de komende jaren onder druk te staan als gevolg van netcongestie. Specifiek in de regio Utrecht (net als in Flevoland en delen van Gelderland) is het stroomnet vol. Er ontstaat zogenaamde 'filevorming' op het stroomnet, netcongestie genaamd. De oorzaak hiervan is de snelle verduurzaming, economische groei én dat we steeds meer stroom op hetzelfde moment gebruiken. Het tekort aan netcapaciteit in de provincie Utrecht loopt naar verwachting de komende jaren verder op.[24]

Ondanks uitbreidingsmaatregelen van het stroomnet, kunnen gebruikers als gevolg van deze netcongestie vaker te maken krijgen met zowel kort- als langdurende onderbrekingen. Dit komt doordat netbeheerder Stedin veel onderhoud blijft plegen om het net uit te breiden, maar het stroomnet bij overbelasting op sommige momenten ook afschakelt om verdere schade aan het stroomnet te voorkomen. Zowel groot- als kleingebruikers zijn niet altijd goed voorbereid op stroomuitval, ondanks inspanningen om bedrijfscontinuïteit en noodpakketten op orde te hebben. Daarnaast wordt het regelen van noodstroomaggregaten overgelaten aan bedrijven en individuen en zijn deze hierin afhankelijk van beschikbare diesel (die door stroomuitval bij tankstations niet meer afgenomen kan worden). De overheid kan bij grootschalige stroomuitval niet iedereen helpen.

Door de energietransitie speelt ook het weer een steeds grotere rol in de stabiliteit van het energiesysteem. Wanneer het tegelijkertijd bewolkt of donker is, en er weinig wind staat, wordt er weinig zonne- en windenergie opgepakt.

Zo'n periode wordt duisterluwte genoemd. In het huidige energiesysteem brengt duisterluwte behalve hoge stroomprijzen geen drastische effecten met zich mee. Dit komt doordat een groot deel van de elektriciteit nu nog wordt geproduceerd door gascentrales. Wanneer het gasvormogen afneemt in de elektriciteitsproductie en de elektriciteitsvraag verder gaat stijgen bij koud weer, wordt het energiesysteem gevoeliger voor weersinvloeden en is afschakelen om verdere schade te voorkomen vaker noodzakelijk.[25]

22 NCTV, Uitkomsten najaarsmeting Risico- en Crisisbarometer 2025.

23 NCTV, 'Denk Vooruit'.

24 TenneT, 'Krachtige interventies in Flevopolder, Gelderland en Utrecht nodig om aansluitstop voor kleinverbruik te voorkomen'.

25 Nadia Bloemendaal e.a., Een Extreem Rapport.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Verstoring brandstofvoorziening

Uitval van de brandstofvoorziening betreft verstoringen in de productie, opslag, transport of levering van brandstoffen zoals olieproducten, gas, steenkool en waterstof. Dit raakt direct de continuïteit van vitale processen zoals mobiliteit, hulpdiensten, industrie en noodenergie. De keten is internationaal verweven en daardoor gevoelig voor verstoringen, met snelle merkbare effecten. Ook bestaat een sterke afhankelijkheid tussen elektriciteit en brandstof: pompinstallaties vallen stil bij stroomuitval, terwijl brandstoffen tegelijkertijd nodig zijn voor noodstroom. Ondanks deze kwetsbaarheden is de risicobeleving in de samenleving laag; veel mensen gaan ervan uit dat brandstof altijd beschikbaar is en realiseren zich niet dat brandstof tanken bij grootschalige stroomuitval niet mogelijk is.

Geopolitieke spanningen, kwetsbaarheden in mondiale aanvoerketens en een groeiende afhankelijkheid van enkele cruciale knooppunten vergroten de kans op verstoringen in de komende jaren. De energietransitie maakt de risicodynamiek bovendien complexer doordat Nederland zich in een hybride fase bevindt met zowel fossiele als nieuwe energiestromen, die beide gevoelig zijn voor verstoringen. Tijdens grote calamiteiten, zoals regionale stroomuitval, extreme weersomstandigheden of internationale crises, kunnen brandstoffen schaars worden door prioritering, logistieke beperkingen of verstoringen in importstromen. Dit kan leiden tot aanzienlijke maatschappelijke en economische ontwrichting.

Verstoring gas- en warmtevoorziening

Verstoringen in de gasvoorziening leiden tot uitval van kook- en verwarmingsmogelijkheden, wat vooral in de winter voor problemen zorgt. Dergelijke verstoringen worden meestal veroorzaakt door werkzaamheden waarbij een gasleiding wordt geraakt. Stedin is in de Veiligheidsregio Utrecht verantwoordelijk voor het beheer van de gasinfrastructuur.

Door de energietransitie neemt het aantal huishoudens met een gasaansluiting geleidelijk af, mede doordat nieuwbouw sinds 2018 niet langer wordt aangesloten op aardgas en gemeenten overstappen op duurzamere verwarmingsoplossingen. Tegelijkertijd kan de afbouw van gasgebruik stagneren door netcongestie, waardoor gas in sommige gebieden langer noodzakelijk blijft. Korte storingen komen regelmatig voor en worden doorgaans snel verholpen, maar worden door burgers ervaren als een directe bedreiging voor comfort en gezondheid. Langdurige storingen zijn zeldzaam, maar kunnen leiden tot onrust en wantrouwen richting overheid en energiebedrijven.

De gasvoorziening blijft bovendien kwetsbaar door de verwevenheid met de elektriciteitsvoorziening, vooral tijdens koude periodes of bij grootschalige stroomuitval. Het risico rond de gasvoorziening laat hierdoor een tweezijdige beweging zien. Enerzijds neemt de impact van gasuitval af doordat steeds minder huishoudens en bedrijven afhankelijk zijn van gas. Anderzijds blijft Nederland voor de resterende gaslevering sterk afhankelijk van buitenlandse producenten en geopolitieke relaties. Hierdoor ontstaat een paradoxale situatie: de totale afhankelijkheid van gas daalt, maar de kwetsbaarheid van groepen en sectoren die voorlopig wél afhankelijk blijven, wordt relatief groter.

Verstoring telecommunicatie

Telecommunicatie omvat telefonie, internet, radio en televisie, en vormt een cruciaal onderdeel van maatschappelijke en operationele processen. Verstoring of uitval kan ontstaan door technische storingen, fysieke beschadiging van kabels of knooppunten, cyberaanvallen, extreme weersomstandigheden, overbelasting van netwerken of stroomuitval. Omdat vitale processen sterk afhankelijk zijn van digitale verbindingen, kan langdurige uitval snel leiden tot cascade-effecten. Telecomaanbieders zoals KPN, VodafoneZiggo en Odido zijn verantwoordelijk voor continuïteit en nemen maatregelen om hun netwerken robuust te houden, maar blijven kwetsbaar, vooral tijdens grootschalige stroomuitval waarbij telecom naar verwachting binnen ongeveer twee uur grotendeels wegvalt. Hoewel kleinschalige storingen regelmatig voorkomen en meestal snel worden opgelost, waarschuwt de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI) dat de impact van grootschalige of langdurige uitval zeer hoog kan zijn.

Inwoners ervaren de kans op telecomuitval doorgaans als laag, omdat netwerken in Nederland betrouwbaar zijn en storingen snel worden verholpen. Tijdens daadwerkelijke uitval slaat deze perceptie echter om in onrust, onzekerheid en frustratie, zeker wanneer 112, digitale dienstverlening of betrouwbare informatie niet beschikbaar is. De lage risicoperceptie vooraf staat daarmee in schril contrast met de hoge impactbeleving tijdens een incident.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Het risico op uitval wordt verder beïnvloed door toenemende digitalisering, sterkere ketenafhankelijkheden, groeiende cyberdreiging, klimaatverandering en de toenemende belasting van netwerken door grotere datastromen. Deze factoren maken dat de dynamiek en onzekerheid rondom telecommunicatierisico's toenemen, en dat verstoringen in de toekomst een grotere rol kunnen spelen.

Verstoring drinkwatervoorziening

Drinkwater is een primaire levensbehoefte en cruciaal voor tal van processen in samenleving, industrie, landbouw en brandweerzorg. Verstoringen kunnen ontstaan op verschillende punten in de waterketen en leiden tot vervuiling of uitval van de drinkwatervoorziening.
In de regio Utrecht zijn Vitens en Oasen verantwoordelijk voor productie en distributie.
Bij verstoringen langer dan 24 uur zonder kookadvies en met meer dan 2.000 getroffen aansluitingen moeten zij nooddrinkwater leveren, behalve aan bedrijven en zorginstellingen die zelf verantwoordelijk zijn voor continuïteit. Hoewel het Nederlandse drinkwatersysteem robuust is en lokale storingen meestal snel worden verholpen, kan langdurige stroomuitval ook drinkwaterproblemen veroorzaken, bijvoorbeeld door wegvallende waterdruk op hogere woonlagen.

Door de wettelijke plicht om tien dagen zelfvoorzienend te kunnen opereren, treffen drinkwaterbedrijven maatregelen om leveringszekerheid te waarborgen. Tegelijk leidt elke grootschalige verstoring tot veel mediabelangstelling en hamstergedrag, zoals in 2025 in de regio Utrecht, wat blootlegt dat huishoudens vaak beperkt voorbereid zijn.

Het risico op uitval van drinkwater is bovendien in beweging door toenemende vraag, bevolkingsgroei en klimaatverandering. Droogte en verzilting beperken de beschikbaarheid van grond- en oppervlaktewater, waardoor drinkwatercongestie dreigt: een situatie waarin onvoldoende bronnen beschikbaar zijn voor de groeiende behoefte. Daarnaast maakt digitalisering van pompstations en zuiveringsinstallaties het systeem kwetsbaarder voor cyberaanvallen, en moet rekening worden gehouden met mogelijke sabotage.
Deze ontwikkelingen vergroten de onzekerheid rondom de levering van drinkwater. Het behoud van een robuust systeem hangt daarom in belangrijke mate af van maatregelen om drinkwatercongestie te beperken, om te gaan met klimaatverandering en digitale weerbaarheid te versterken.

Verstoring afhandeling verkeer en vervoer[26]

De regio Utrecht is door haar centrale ligging een nationaal knooppunt voor weg-, water- en spoorverkeer, waardoor verstoringen in de afhandeling van verkeer en vervoer snel grote impact kunnen hebben. Verstoring kan voorzienbaar zijn (zoals gepland onderhoud aan wegen, kunstwerken en spoor) maar ook onvoorzienbaar: incidenten, tunnelafsluitingen door ongevallen, aanvaringen op vaarwegen of extreme weersomstandigheden. Door de onderlinge verbondenheid van hoofdwegen (A1, A2, A12, A27, A28), het intensief gebruikte Amsterdam-Rijnkanaal en de rol van Utrecht Centraal als spoorwegknooppunt, kan zelfs een enkel incident leiden tot brede doorstroomproblemen of een regionaal "verkeersinfarct".

Onvoorziene verstoringen komen regelmatig voor, met gevolgen variërend van licht tot ernstig, afhankelijk van modaliteit en locatie. Extreme weersomstandigheden kunnen bovendien een stapeling van verstoringen veroorzaken doordat reizigers massaal uitwijken naar andere vervoersvormen. In de komende jaren zal mogelijk ook meer militaire verplaatsing via civiele infrastructuur plaatsvinden, wat extra druk kan geven op mobiliteit via weg en spoor.

Verstoring afhandeling voedselvoorziening

Klimaatverandering en de daarmee gepaard gaande weersextremen hebben gevolgen voor voedselproductie en de verdere keten. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de voedselvoorziening[27]. Gezien de snelheid van deze verandering ligt dit buiten de scope van dit RRP. Een andere mogelijke oorzaak van verstoringen kan liggen in de keteneffecten van uitval van andere vitale infrastructuur of de voedselvoorziening in Nederland is op nationale en internationale schaal geregeld. Coördinatie en bevoegdheden in (nood-)maatregelen liggen op het niveau van het Rijk en de Europese Unie[28].

Verstoring afvalverwerking

Binnen de regio Utrecht zijn er diverse afvalinzamelingsbedrijven die het afval ophalen bij bedrijven en particulieren. Deze afvalinzamelingsbedrijven brengen het afval voornamelijk naar afvalverwerkers buiten de provincie.

Incidenten, het weer of lage energievraag kunnen leiden tot verstoring van het afvoerproces, waardoor de inzamelbedrijven hun afval niet kwijt kunnen. Bij lage energievraag schroeven de afvalverbrandingsfaciliteiten hun verwerking terug. Deze ketenafhankelijkheid zorgt voor opstapeling van het afval bij de op- en overslaglocaties.

26 Zie ook: 4.4 Fysieke leefomgeving en milieu/Verkeer (weg, water, spoor, lucht).
27 Kox e.a., Verkenning van de potentiële effecten van klimaatverandering op de voedselveiligheid in Nederland: Mogelijke kennisleemtes in de borging van de voedselveiligheid.
28 Ten Dam e.a., Bestuurlijke Netwerkkaarten Crisisbeheersing Bevoegdhedenschema 10 – Drinkwater, levensmiddelen, diervoeders, biologische agentia.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Hitte is een oorzaak van broei, waardoor brand kan ontstaan op de op- en overslaglocaties van de inzamelbedrijven. Daarnaast kan opstapeling van afval tijdens hitte leiden tot extra plaagdieren overlast. Sneeuw en kou zorgt ervoor dat afval niet ingezameld kan worden, waardoor het afval zich opstapelt rondom de verzamelcontainers en bij bedrijven.

Vanuit de trends en ontwikkelingen heeft vooral de energietransitie invloed op dit risico. Steeds meer afvalinzamelingsbedrijven werken met voertuigen op alternatieve energie. Bij uitval van de laad- en tankinfrastructuur veroorzaakt dit snel opstoppingen in het proces.

Verstoring rioolwaterzuiveringsinstallaties

Rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) zijn essentieel voor het verwerken van afvalwater en het beschermen van volksgezondheid en milieu. Verstoring kan ontstaan door technische storingen, cyberaanvallen, stroomuitval, extreme weersomstandigheden of chemische verontreiniging, met gevolgen zoals ongezuiverde lozingen, stankoverlast en risico's voor waterkwaliteit en ecosystemen.

In de regio Utrecht zijn de waterschappen verantwoordelijk voor het functioneren van RWZI's en het transport van afvalwater naar deze installaties, terwijl gemeenten de aanvoer vanuit rioolgemalen verzorgen. Bij langdurige uitval moeten noodmaatregelen worden ingezet om lozingen te beperken en volksgezondheid te beschermen. Hoewel RWZI's doorgaans robuust functioneren en grootschalige uitval zeldzaam is, kan netcongestie leiden tot stroomuitval die RWZI's stillegt. De maatschappelijke risicoperceptie is meestal laag tot matig, maar stijgt snel wanneer zichtbare gevolgen optreden.

Het risico op verstoringen is bovendien dynamisch. Door klimaatverandering neemt de kans op extreme regenval en langere droogteperioden toe, wat de belasting op zuiveringssystemen verhoogt. Tegelijkertijd maakt verdere digitalisering RWZI's kwetsbaarder voor cyberaanvallen en technische incidenten. De robuustheid van het systeem hangt daardoor in toenemende mate af van investeringen in cybersecurity, klimaatadaptieve maatregelen en doordachte noodscenario's. Deze factoren bepalen in belangrijke mate hoe goed rioolwaterzuivering ook in de toekomst kan blijven functioneren onder veranderende omstandigheden.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

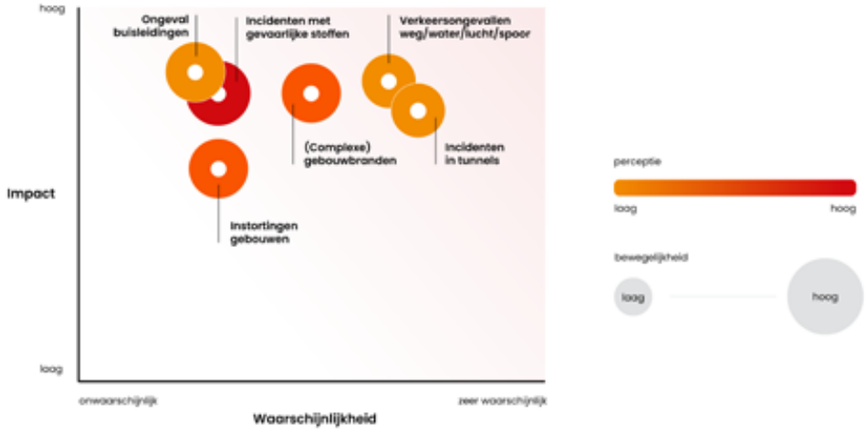
4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

4.4 Fysieke leefomgeving en milieu

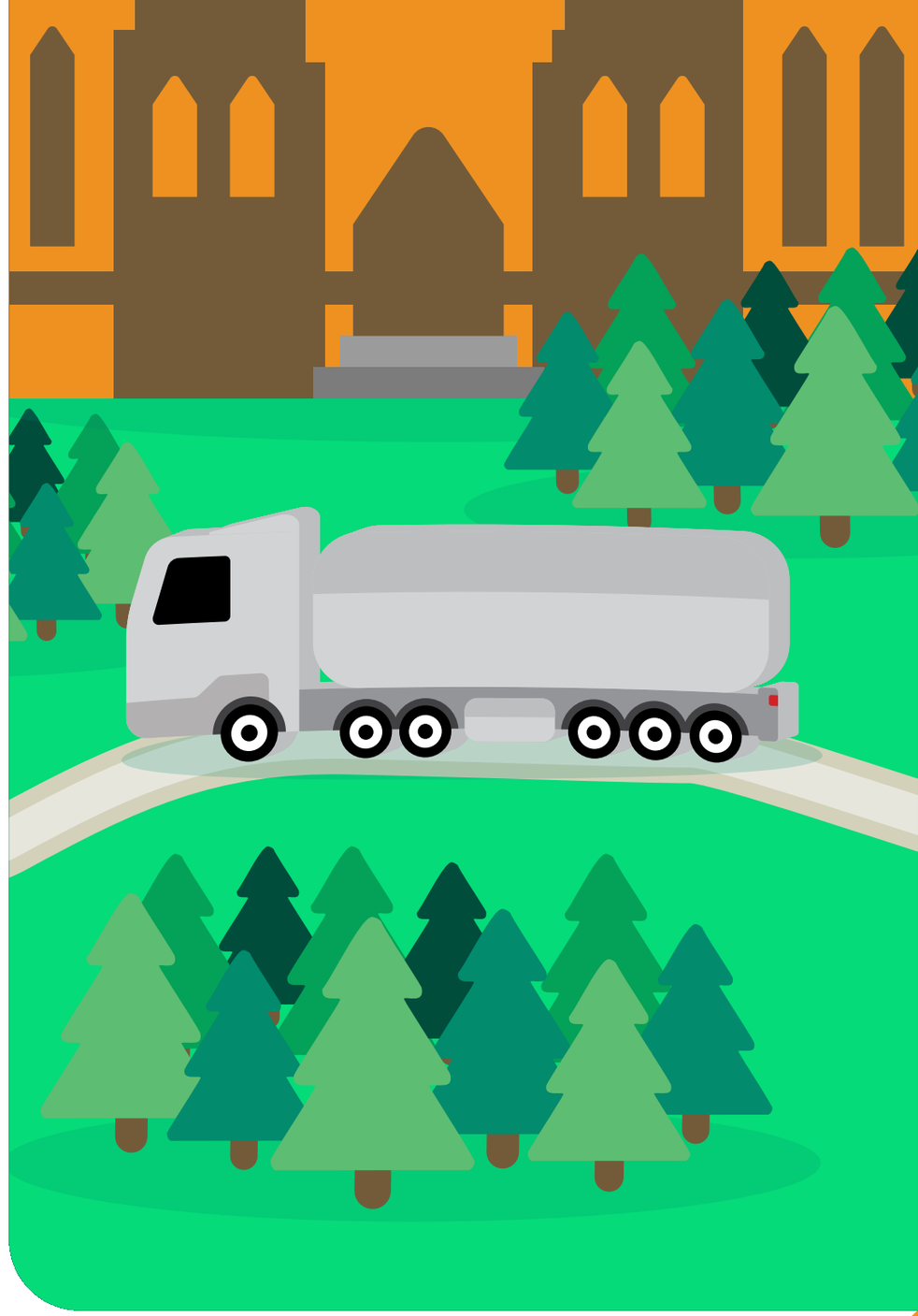
Verkeer (weg, water, spoor, lucht)

De regio Utrecht kent dagelijks een hoge mobiliteitsdruk afkomstig van:

- Het wegennet (A1, A2, A12, A28),
- De vaarwegen (Amsterdam Rijnkanaal, Lek, Lekkanaal)
- Het spoorwegnet
- Luchtverkeer van en naar Schiphol

Voor al deze transportbewegingen geldt dat deze bepaalde ongevalsfrequentie met zich meebrengen. Vanwege de grote drukte en vanwege bijzondere infrastructurele kunstwerken als knooppunten en kruispunten, tunnels, sluizen en stuwen hebben deze ongevallen potentieel verreikende en/of langdurige effecten, Vervoer van gevaarlijke stoffen kan deze effecten vergroten (zie ook verderop onder Incidenten met gevaarlijke stoffen).

Het netwerk van transportroutes als geheel is bovendien te beschouwen als kritieke infrastructuur, ook als er voor ieder afzonderlijk deel van het netwerk alternatieven bestaan. Uitval van kritieke infrastructuur kan aanzienlijke maatschappelijke schade veroorzaken, en verkeersongevallen gelden daarbij als belangrijke inleidende gebeurtenis. Uitval van weg- of spoorverbindingen raakt direct de bereikbaarheid van woon- en werklocaties.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Ongevallen in tunnels – zoals de Leidsche Rijntunnel – zijn extra risicovol doordat voor deze routes minder alternatieven bestaan en omdat rook, hitte en stilstaand verkeer zich sneller kunnen ophopen. Tijdens brand en het vrijkomen van gevaarlijke stoffen neemt de zelfredzaamheid van weggebruikers snel af, wat tot grotere aantallen slachtoffers kan leiden. Ook op het water kunnen aanvaringen op knelpunten, zoals sluizen en bruggen, gevolgen hebben voor zowel beroepsvaart als recreatievaart. Luchtvaartincidenten komen in de regio weinig voor, maar vormen door de aanwezigheid van vliegroutes en frequent helikopterverkeer wel een restrisico, waarbij de impact afhankelijk is van de locatie en omstandigheden van het incident.

Ondanks deze risico's is de maatschappelijke risicobeleving laag. De meeste inwoners ervaren verkeersongevallen als een alledaags risico waarvan de gevolgen beperkt blijven. Grote incidenten tonen echter aan dat deze veronderstelling niet altijd overeenkomt met de werkelijkheid. Door de groei van mobiliteit, de toename van kwetsbare verkeersdeelnemers en extremere weersomstandigheden neemt de dynamiek verder toe. Hierdoor kunnen verstoringen in de afhandeling van verkeer makkelijker optreden en sneller escaleren.

Buisleidingen voor gevaarlijke stoffen

Onder de regio Utrecht loopt een fijnmazig netwerk van buisleidingen voor het transport van aardgas en andere gevaarlijke stoffen. Deze leidingen zijn onmisbaar voor de energievoorziening, maar kunnen leiden tot incidenten door beschadiging, veroudering of graafwerkzaamheden. Hoewel buisleidingongevallen weinig voorkomen, wijst de casuïstiek uit dat een lekkage of explosie lokaal tot ernstige gevolgen kan leiden, zeker in gebieden waar leidingen dicht langs bebouwing, infrastructuur of bedrijvigheid lopen.

Een buisleidingincident kan leiden tot evacuaties, afsluiting van percelen en onderbreking van leveringsstromen. Ook kan bodem- of waterverontreiniging optreden, wat herstelwerk langdurig en kostbaar maakt. De economische gevolgen blijven meestal lokaal, maar zijn voor getroffen bedrijven en bewoners substantieel. De maatschappelijke impact blijft vaak verband houden met de zichtbaarheid van het incident. Omdat leidingen zich grotendeels ondergronds bevinden, is de risicoperceptie laag; pas wanneer een incident zich manifesteert, ontstaat onrust of wantrouwen richting overheid en beheerder.

De komende jaren wordt de beweeglijkheid van dit risico groter door toenemende ruimtelijke druk, meer grondroeractiviteiten en eventuele veroudering van onderdelen van de ondergrondse infrastructuur. Dit maakt dat het risico weliswaar laagfrequent blijft, maar minder statisch en afhankelijker van zorgvuldig beheer en toezicht.

Brand in (complexe) gebouwen

Gebouwbranden behoren tot de meest herkenbare incidenttypen binnen de VRU. De meeste branden blijven beheersbaar, maar branden in hoogbouw, oude binnensteden, zorginstellingen en portiekwoningen kunnen snel complex worden en tot aanzienlijke schade leiden. Door de hoge bebouwingsdichtheid in onder andere Utrecht, Amersfoort en Veenendaal, de aanwezigheid van meerdere historische binnensteden, gecombineerd met oude bouwmaterialen, functiemenging en beperkte zelfredzaamheid, neemt de kans op complexe brandscenario's toe.

Een (complexe) gebouwbrand kan leiden tot langdurige uitval van belangrijke functies, schade aan woningen en bedrijvigheid en aanzienlijke kosten voor herstel. Rook, bluswater en verbrandingsresten kunnen bovendien ecologische schade veroorzaken. De maatschappelijke impact is vooral groot wanneer scholen, woongebouwen of zorginstellingen worden getroffen. Verlies van cultureel erfgoed kan bovendien onomkeerbaar zijn, vooral in historische binnensteden met kwetsbare panden en verouderde installaties.

De waarschijnlijkheid van gebouwbranden en de complexiteit ervan neemt toe door trends zoals de energietransitie, toepassing van nieuwe (brandbare) bouwmaterialen, batterijopslag, verduurzamingsprojecten en vergroening van gebouwen. Klimaatadaptieve maatregelen zoals groene daken en gevels brengen daarnaast risico's met zich mee voor overslag tussen gebouw en vegetatie. Hierdoor wordt de beheersbaarheid van branden uitdagender en groeit de behoefte aan preventieve maatregelen en integrale veiligheidsafwegingen.

Instortingen van bouwwerken

Gebouwinstortingen zijn zeldzaam, maar kunnen bij optreden grote gevolgen hebben voor slachtoffers, bedrijvigheid en de leefomgeving. De impact wordt bepaald door de functie van het gebouw en de hoeveelheid aanwezige personen. Instortingen kunnen voortkomen uit constructiefouten, veroudering, funderingsproblematiek of het gevolg zijn van andere factoren zoals brand of explosie. Het incident in de parkeergarage bij het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein laat zien hoe ontwerp- en toezichtfouten kunnen leiden tot grote schade en maatschappelijke onrust.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

De kans op instortingen is hoger in dichtbebouwde gebieden met oudere panden, funderingen op veen- of kleigronden en intensieve gebruiksfuncties. Deze vormen komen in onze regio inderdaad voor. Bodemdaling, droogte en klimaatverandering vergroten de druk op funderingen en daarmee de gevoeligheid voor constructieve problemen. Door de toename van hoogbouw groeit bovendien de complexiteit van draagconstructies, wat de gevolgen van falen groter maakt. Vooralsnog blijft de risicoperceptie laag, totdat schade zichtbaar wordt en onzekerheid ontstaat over veiligheid en toezicht.

Incidenten met gevaarlijke stoffen

Binnen de VRU bevinden zich diverse locaties waar chemische, biologische, radiologische of nucleaire stoffen worden opgeslagen of verwerkt. Bovendien worden deze stoffen ook vervoerd over wegen, spoorwegen en vaarwegen en door de lucht. Hoewel deze locaties en vervoersmiddelen aan strenge veiligheidsnormen voldoen, vormt de kans op vrijkomen van deze stoffen een aanhoudend risico. Een incident kan grote gevolgen hebben. Een ongecontroleerde emissie van een gevaarlijke stof kan leiden tot acute gezondheidsrisico's, langdurige verontreiniging van bodem of water en verstoring van de leefomgeving. Afzettingen, evacuaties en langdurige sanering zijn dan vaak noodzakelijk.

Een incident met gevaarlijke stoffen kan daarnaast grote economische schade veroorzaken doordat productieprocessen worden stilgelegd en ketens stilvallen. Ecologische schade kan blijvend zijn door de persistentie van stoffen in ecosystemen (zie ook: Chronische blootstellingen op pagina 17). Maatschappelijke onrust ontstaat vaak snel, doordat de risico's onzichtbaar en moeilijk te duiden zijn. De risicoperceptie rond gevaarlijke stoffen is daardoor structureel hoger dan bij veel andere risico's.

De beweeglijkheid van dit risico neemt toe door technologische ontwikkeling, digitalisering (waarbij cyberaanvallen impact kunnen hebben op veiligheidssystemen), klimaatverandering (bijvoorbeeld door hitte gevoelige installaties), en ruimtelijke verdichting waardoor risicolocaties dichter op de omgeving komen te liggen. Hierdoor neemt de onzekerheid toe en blijft blijvende aandacht nodig voor toezicht, incidentvoorbereiding en communicatie.

4.5 Maatschappij & nationale en internationale veiligheid

De risico's voor dit dreigingsthema wijken niet af van de landelijke risicoanalyse. De risico-ontwikkeling voor dit dreigingsthema hangt samen met de trends "toenemende digitale afhankelijkheid" en "toename maatschappelijke onrust en polarisatie".

Openbare ordeverstoringen

Grootschalige openbare ordeverstoringen vormen een aantasting van het ordentelijk verloop van het maatschappelijke leven en kunnen ontstaan bij demonstraties, (voetbal) rellen, jaarwisselingsincidenten of acties gericht op vitale processen, zoals spoorbezettingen of blokkades van infrastructuur. Dergelijke situaties kunnen niet alleen de klassieke driehoekspartners raken, maar ook brede maatschappelijke sectoren, veiligheid en mobiliteit. De burgemeester en Hoofdofficier van Justitie vormen samen met de politie het gezag bij handhaving; de veiligheidsregio richt zich vooral op de bestrijding van gevolgen.

Steeds vaker heeft openbare orde een digitale component: online opruiing, snelle mobilisatie via sociale media, desinformatie en digitale radicalisering kunnen fysieke spanningen versterken of versnellen. Deze dynamiek komt vooral tot uiting in perioden met al bestaande maatschappelijke druk (zie ook: Toename van maatschappelijke onrust en polarisatie en Hybride dreigingen en militaire spanningen vanwege geopolitieke verschuivingen).

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Hoewel maatschappelijke onrust soms ook constructieve vormen van betrokkenheid kan opleveren, worden grootschalige ordeverstoringen, mede door toenemende polarisatie en maatschappelijke onvrede, als steeds waarschijnlijker ingeschat. Inwoners binnen de Veiligheidsregio Utrecht ervaren spanningen tussen bevolkingsgroepen als zeer reëel.[29] Beelden van ongelijke behandeling en botsende normenkaders versterken deze gevoelens en vergroten de kans op escalatie. Daarbij worden ordeverstoringen steeds beweeglijker en moeilijker voorspelbaar: internationale gebeurtenissen kunnen lokaal doorwerken en groepen zoeken soms bewust naar ontwrichtende actievormen.

De digitale omgeving vergroot de onzekerheid verder, doordat online signalen niet altijd representatief zijn en mobilisatie moeilijk te duiden is (zie ook: Hybride dreigingen en militaire spanningen voortkomend uit geopolitieke verschuivingen). Veranderingen in wet- en regelgeving beïnvloeden daarnaast de ruimte voor optreden en handhaving. In samenhang maken deze maatschappelijke, digitale en juridische factoren openbare ordeverstoringen tot een dynamisch en lastig stuurbaar risico.

Verstoring publieksveiligheid evenementen

Jaarlijks vinden er tientallen grote evenementen plaats in de regio Utrecht. Vergunde en toegestane bijeenkomsten, zoals evenementen, maar ook demonstraties en andere publieke activiteiten, kunnen onder bepaalde omstandigheden leiden tot een verstoring van de publieksveiligheid. De risico's variëren van acute incidenten zoals vechtpartijen of onverwachte weersomstandigheden, tot structurele druk door grote bezoekersaantallen, verkeersstromen of de gevolgen van alcohol- en middelengebruik. Ook terugkerende momenten zoals de jaarwisseling brengen verhoogde kans op incidenten met zich mee.

Dergelijke verstoringen kunnen snel escaleren en leiden tot letsel, schade, overbelasting van hulpdiensten of zelfs grootschalige ontruimingen. Bovendien hebben verstoringen vaak een sterk effect op openbare orde, beleving van veiligheid en legt het druk op de hulpverleningsdiensten en de zorgketen. Voor de regio vraagt dit om continue monitoring, goede risico-inschatting vooraf en een nauwe samenwerking tussen gemeenten, organisatoren en hulpdiensten om tijdig in te grijpen en gevolgen te beperken.

Ramp op afstand

Gebeurtenissen of incidenten buiten de regio of in het buitenland kunnen significante impact hebben op de veiligheid in de eigen regio. Voorbeelden hiervan zijn het neerstorten van vlucht MH-17, aanslagen of natuurrampen in het buitenland en de explosie aan de Tarwekamp in Den Haag in 2024. Deze impact kan zich op verschillende manieren manifesteren: van de komst van ontheemden door natuurrampen of vluchtelingen door oorlogsgeweld, tot verhoogde maatschappelijke onrust door mediaberichtgeving. Dergelijke gebeurtenissen leiden vaak tot landelijke of regionale opschaling, bijvoorbeeld vanwege identificatieprocessen, opvang van nabestaanden, psychosociale hulpverlening of verhoogde druk op bestuurlijke en communicatieve capaciteit. Daarnaast kunnen incidenten elders leiden tot maatschappelijke onrust binnen de regio, waarbij emoties, solidariteit en soms polarisatie zichtbaar worden in het publieke domein en op sociale media.

Ook kan de aandacht van landelijke en regionale media de informatiestromen en verwachtingen richting de veiligheidsregio vergroten, waardoor bestuurlijke en operationele organisaties worden belast met duiding, monitoring, omgevingsbewustzijn en aanvullende preparatie. Hoewel de feitelijke dreiging buiten Utrecht ligt, kan de indirecte impact op inwoners, bestuur, crisiscommunicatie en zorgketens aanzienlijk zijn.

Extreem geweld en terrorisme

Extreem geweld is het aanwenden van geweld dat als extreem kan worden betiteld door het overweldigende karakter van de gebruikte geweldsmiddelen, door de maatschappelijk gezien afschrikwekkende wijze waarop geweld wordt toegepast en/of door de intentie van de daders zo veel mogelijk slachtoffers te maken.[30] Extreem geweld blijft een reëel risico voor Nederland, en dus ook voor de regio Utrecht. De aard van dit risico is dynamisch en kan variëren van (grootschalige) acties of aanslagen vanuit georganiseerde groeperingen tot incidenten vanuit individuen (met bijvoorbeeld onbegrepen gedrag).

Extremisten worden vaker gedreven door een combinatie van persoonlijke en maatschappelijke grieven en ideologie; soms vormt geweldslust zelf of de hang naar (online) status die via geweld kan worden verkregen, de drijfveer om geweld te gebruiken ('saladebar-extremisme'). Daarnaast wordt extreem geweld ook ingezet als onderdeel van criminele activiteiten.

29 NCTV, Uitkomsten najaarsmeting Risico- en Crisisbarometer 2025.

30 NCTV, Landelijk Crisisplan Extreem Geweld en Terrorisme.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Terrorisme vormt één van de mogelijke verschijningsvormen van extreem geweld. Het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) uit december 2025 schetst dat de terroristische dreiging in Nederland substantieel is en er daarmee een reële kans is dat een aanslag in Nederland zal plaatsvinden. Deze dreiging komt uit verschillende hoeken: jihadisme en radicale islam, rechts-terrorisme en -extremisme, anti-institutioneel terrorisme en extremisme, links-extremisme.

Inlichtingendiensten geven aan dat de dreiging steeds onvoorspelbaarder en lastiger te onderkennen is. Deze onvoorspelbaarheid wordt versterkt doordat de motieven om al dan niet over te gaan op geweld onduidelijker worden. Statelijke actoren kunnen een rol spelen in de verharding van standpunten en de radicalisering van individuen (zie ook: Hybride dreigingen en militaire spanningen vanwege geopolitieke verschuivingen).

Digitale ontwrichting

Het digitale landschap wordt steeds complexer en meer onderling verweven. Nederland is afhankelijk van digitale systemen en diensten, waardoor zowel moedwillige cyberaanvallen als niet moedwillige digitale verstoringen grote gevolgen kunnen hebben voor maatschappelijke processen. Zowel statelijke actoren als cybercriminelen (en vermengingen hiertussen) voeren cyberaanvallen uit op Nederlandse doelen en/of raken Nederlandse belangen[31]. Naast aanvallen, komt digitale ontwrichting ook voort uit softwarefouten, storingen in datacenters of andere vormen van technisch falen in digitale systemen.

Door de sterke interactie binnen het digitale ecosysteem kan elke verstoring, ongeacht de oorzaak, zich snel verspreiden en maatschappelijke en fysieke effecten veroorzaken. De afhankelijkheden tussen sectoren, overheden en organisaties maken dat de totale weerbaarheid wordt bepaald door de zwakste schakel. Hierdoor is het complex om de dreiging van cyberaanvallen én de impact van onbedoelde digitale verstoringen volledig te mitigeren.

De waarschijnlijkheid van cyberaanvallen neemt toe door de professionalisering van criminele netwerken en de strategische inzet van digitale middelen door statelijke actoren, waardoor aanvallen structureel, geautomatiseerd en goed georganiseerd zijn.

Door de sterke digitale afhankelijkheden bestaat daarnaast ook een aanzienlijk risico op niet opzettelijke verstoringen. Toch is de risicobeleving bij organisaties en inwoners vaak lager dan het feitelijke risico, omdat cyberdreigingen minder zichtbaar zijn en pas merkbaar worden wanneer de schade al optreedt. Desondanks denkt 85 procent van de inwoners in de regio Utrecht dat het zeer waarschijnlijk is dat cyberdreigingen zich voordoen in Nederland.[32]

Tenslotte is het digitale dreigingslandschap zeer beweeglijk: technologische innovaties, nieuwe aanvalstechnieken, geopolitieke verschuivingen en ontwikkelingen zoals AI en kwantumcomputing zorgen voor voortdurend veranderende kwetsbaarheden. Zowel bij moedwillige als niet moedwillige incidenten is er vaak onzekerheid over herkomst, motief, impact en duur, terwijl ook mitigatiemaatregelen snel verouderen. Hierdoor wordt digitale ontwrichting steeds meer een alledaags risico en vraagt het om een adaptieve aanpak waarbij risico's en maatregelen continu worden herijkt.

31 NCTV, Cybersecuritybeeld Nederland 2025: Riskante mix in een onvoorspelbare wereld.
32 NCTV, Uitkomsten najaarsmeting Risico- en Crisisbarometer 2025.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

5. Risicofocusgebieden

Algemeen

In de Veiligheidsregio Utrecht liggen vijf risicofocusgebieden, aangewezen in het RRP 2019:

1. Transport van gevaarlijke stoffen over de grote vaarwegen
2. Stationsgebied Utrecht
3. Utrecht Science Park
4. Utrecht Science Park Bilthoven (het voormalige RIVM-terrein)
5. De Utrechtse Heuvelrug.

In risicofocusgebieden is sprake van complexiteit en onzekerheid. Deze kunnende volgende aspecten betreffen:

- bestuurlijke, ambtelijke en private omgeving van stakeholders, actoren en belanghebbenden;
- aard en omvang van het risico.

Voor ieder risicofocusgebied is een coördinator aangewezen, die als taak heeft om de complexiteit in kaart te brengen en waar mogelijk te reduceren, en de onzekerheid over het risico te expliciteren en aan te pakken door het ontwikkelen van methoden voor monitoring van relevante aspecten van de situatie in ieder gebied[33].

Aan deze activiteiten gaat vaak een inhaalslag vooraf, waarin de complexiteit en onzekerheid in het gebied in kaart worden gebracht en een eerste staat wordt opgemaakt van de veiligheidssituatie en het stakeholdernetwerk. In december 2025 heeft het algemeen bestuur kennisgenomen van de staat van de risicofocusgebieden in mei van dat jaar. Ten opzichte van de staat in mei 2025 zijn in het eerste kwartaal van 2026 geen wijzigingen opgetreden.

Voortzetting van de coördinatietaken

In 2025 hebben de coördinatoren gezamenlijk een rapport opgeleverd waarin zij deze methodiek van het werken met risicofocusgebieden hebben vastgelegd en de staat van de werkzaamheden beschreven. Op basis van de bevindingen in dit rapport zal de VRU de bestaande risicofocusgebieden handhaven voor de komende beleidsperiode. Er bestaat op dit moment geen aanleiding voor het aanwijzen van nieuwe risicofocusgebieden. De coördinatoren van de risicofocusgebieden hun werkzaamheden dus voortzetten. De planning zal worden opgenomen in de jaarplannen van de VRU.

Overzicht van de risicofocusgebieden

Transport van gevaarlijke stoffen over de grote vaarwegen

De onzekerheid en complexiteit in dit gebied komen voort uit de grote mogelijke omvang van incidenten met schepen, het complexe netwerk van overheids-stakeholders en de ruimtelijke ontwikkelingen langs de oevers.

De monitoring richt zich daarom op:

1. Het aantal transportbewegingen met schepen met gevaarlijke stoffen (trendanalyse); dit heeft sinds het begin van de monitoring in 2016 geen toename van betekenis laten zien.
2. Het aantal woningen en het aantal utiliteitsgebouwen met een gebruiksoppervlakte van meer dan 1000 m2 binnen de afstand waar “gemiddelde schade” kan optreden als gevolg van een ongeval op de vaarweg (telling op basis van de Kernregistratie Objecten); in de afgelopen monitoringsperiode is het aantal bouwwerken langs de oever niet significant toegenomen.
3. Stand van de planvorming (Incidentbestrijdingsplan Vaarwegen): Er bestaat een actueel Incident Bestrijdings Plan voor de vaarwegen, waarin ook het transport van gevaarlijke stoffen over de grote vaarwegen is begrepen.

33 Rhoen e.a., Risicofocusgebieden.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Stationsgebied Utrecht

De onzekerheid en complexiteit in dit gebied komen voort uit de ruimtelijke nabijheid van grote groepen mensen (reizigers, winkelend publiek, evenementen), een omvangrijke groep van publieke en private stakeholders en een belangrijk knooppunt voor goederenvervoer per spoor. Het gebied is een complex samenstel van specifieke toegangsmogelijkheden en brandbeveiligingsvoorzieningen, wat incidentbestrijding complex maakt.

De monitoring richt zich daarom op:

1. De staat van de fysieke veiligheid in het gebied, op basis van de adviestaak van de VRU, de vergunningverlening door het bevoegd gezag en de naleving van wettelijke voorschriften; door risicogericht adviseren, gericht toezicht en commitment van de stakeholders is het veiligheidsniveau in het gebied al geruime tijd op een goed niveau.
2. De mate van betrokkenheid van het stakeholdernetwerk in het Stationsgebied en de bereidheid om samen te werken aan permanente handhaving en verbetering van het veiligheidsniveau; de coördinator leidt goed bezocht periodiek overleg van stakeholders. Deze stakeholders laten een goed niveau van betrokkenheid zien. Het succes van dit overleg is een belangrijk element van het beheersen van de complexiteit in het gebied.

Utrecht Science Park

De onzekerheid en complexiteit in dit gebied komen voort uit het groot aantal mensen dat in dit gebied studeert, woont en werkt, een beperkt aantal mogelijkheden om het terrein te bereiken of te verlaten en een aantal stakeholders van grote omvang met een grote interne complexiteit. De inventarisatie en analyse van het fysieke risico is afgerond in 2025.

De huidige inspanningen zijn daarom vooral gericht op het verhogen van de kwaliteit van, en de betrokkenheid in het stakeholdernetwerk. Deze hebben in de afgelopen periode beide een stijgende lijn laten zien.

De ontwikkeling van de monitoring van de complexiteit en de veiligheidskenmerken wordt de komende periode doorgezet.

Utrecht Science Park Bilthoven

De onzekerheid en complexiteit in dit gebied komen voort uit de essentiële activiteiten op het terrein (vaccinontwikkeling en -productie en – vooralsnog – de aanwezigheid van het RIVM), onder een complex vergunningenregime en met bijzondere (chemische en biologische) risico's voor hulpverleners tijdens de incidentbestrijding.

De vereiste monitoring is beperkt van omvang en heeft vooral betrekking op de betrokkenheid van stakeholders en crisispartners tijdens de voorbereidings- en planvormingsfase van de crisisbeheersing en de toekomstbestendige vernieuwing van het regime van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de activiteiten op het terrein.

In de periode sinds 2023 heeft deze monitoring naar tevredenheid van alle betrokkenen plaatsgevonden. Ook vinden er regelmatig oefeningen plaats op het terrein, waarbij de samenwerking tussen de brandweer en de bedrijfsnoodorganisatie van het terrein aan de orde komen.

Utrechtse Heuvelrug

De onzekerheid en complexiteit in dit gebied komen voort uit de aanwezigheid van natuurwaarden, recreatieterreinen, woonkernen, grote aantallen recreanten en een beperkte bereikbaarheid tijdens grote drukte.

De monitoring van het risico en de complexiteit worden ontwikkeld in het programma "Gezamenlijke aanpak natuurbrandbeheersing", het meest recent op 2 december 2024. Na afloop van het programma wordt de inrichting van de monitoringstaak opnieuw overwogen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

6. Van risicoprofiel naar bestuursagenda

De VRU werkt risicogericht.[34] Daarmee brengen we focus aan op de thema's en risico's die van belang zijn voor onze regio en kiezen we gericht op welke risico's we invloed willen uitoefenen. Het Regionaal Risicoprofiel (RRP) vormt daarmee de basis voor de bestuursagenda van de VRU, die in 2027 zal worden opgesteld.

In het RRP van 2023 is geconstateerd dat de klassieke flitsramp zich nog steeds kan voordoen, maar dat er meer en meer sprake zal zijn van langdurige crises. Ten opzichte van 2023 is het risicobeeld complexer en minder voorspelbaar geworden. Dit komt door de stapeling van dreigingen. Er is ook een toenemende verwevenheid van kritieke systemen, waardoor het risico op uitval van vitale infrastructuur is vergroot. Daarnaast zien we dat de effecten van een verstoring steeds vaker niet beperkt zullen blijven tot de eigen regio, maar tot ver daarbuiten voelbaar kunnen zijn.

Op basis van dit risicobeeld worden in de bestuursagenda keuzes gemaakt ten aanzien van prioritering en de inzet van capaciteit. Keuzes zijn nodig, omdat het niet altijd mogelijk zal zijn de risico's aan de voorkant te beïnvloeden. Het is noodzakelijk ons voor te bereiden op een (langdurige) ontwrichting van het dagelijks leven. Er zal een groter beroep gedaan worden op de weerbaarheid van de samenleving.

Uit dit geactualiseerde RRP komen de thema's naar voren die we betrekken bij het opstellen van de bestuursagenda. In het bijzonder valt de toegenomen hybride dreigingen op en de militaire spanningen die voortkomen uit geopolitieke verschuivingen. Hieruit volgt een toenemende (cyber-)dreiging en vergroot risico op uitval van vitale voorzieningen. We zien ook dat ontwikkelingen ervoor zorgen dat risico's zich in ernst ontwikkeld hebben. Denk hierbij aan klimaatverandering en het hiermee gepaard gaande risico op natuurbrand en overstroming.

De VRU actualiseert op basis van dit RRP periodiek het regionaal crisisplan (huidige versie 2024).[35] Het regionaal crisisplan is, naast het RRP en de bestuursagenda, het derde wettelijke voorgeschreven plan voor de veiligheidsregio.[36] Het crisisplan beschrijft de organisatiestructuur voor de operationele aansturing bij rampen en crises.

Dit RRP kan door gemeenten en andere veiligheidspartners gebruikt worden als basis voor beleid. Het RRP biedt inzicht in de regionale risico's, dit kan worden vertaald naar concrete maatregelen en prioriteiten op lokaal niveau. Met een gezamenlijke inzet kan effectief invulling worden gegeven aan risicobeheersing in onze regio.

34 Veiligheidsregio Utrecht, Bestuursagenda VRU 2024-2027, 15.
35 Veiligheidsregio Utrecht, Regionaal Crisisplan VRU 2023-2027 (tussentijdse actualisatie 2025).
36 Wet veiligheidsregio's.

Regionaal Risicoprofiel

2027 - 2030

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Literatuurlijst

Aartsma, Koen, Liam Klein, en Chiara Schrader.
Geopolitiek changement op het wereldtoneel. Een foresightstudie. Clingendael Strategische Monitor 2025-2030. Clingendael, 2025.
https://www.clingendael.org/sites/default/files/2025-01/Clingendael_Strategische_Monitor_2025_2030.pdf.

Analistennetwerk Nationale Veiligheid.
Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid. RIVM, 2022.
https://www.nctv.nl/documenten/2022/09/26/rijksbrede-risicoanalyse-nationale-veiligheid.

Analistennetwerk Nationale Veiligheid.
Trendanalyse Nationale Veiligheid 2024, Hoofdrapport: Stapeling van dreigingen in tijden van onzekerheid. 2024.
https://www.rivm.nl/nationale-veiligheid/actuele-analyses/trendanalyse-nationale-veiligheid-2024.

Bekkers, Frank, Rob de Wijk, Jesse Kommandeur, en Ron Stoop. Chaos, Orde en Machtspolitiek.
HCSS Strategische Monitor 2025. The Hague Centre for Strategic Studies, 2024.

Bokhove, Marc, Niels van de Velde, en Max Knegt.
Risicoprofiel Incidentbestrijding Gevaarlijke Stoffen Veiligheidsregio Utrecht. Veiligheidsregio Utrecht, 2025.

Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio.
Zorgrisicoprofiel regio Utrecht 2023. Samenwerken in de geneeskundige keten.
Versie 1.1. Veiligheidsregio Utrecht, 2023.

Kox, Linda, Esther Van Asselt, Marcel Melgelers, en Mark Levisson.
Verkenning van de potentiële effecten van klimaatverandering op de voedselveiligheid in Nederland: Mogelijke kennisleemtes in de borging van de voedselveiligheid. Nederlandse Voedsel- en Warenauthoriteit, 2025.
https://www.nvwa.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/eten-drinken-roken/overige-voedselveiligheid/publicaties/verkenning-van-potentiele-effecten-klimaatverandering-op-voedselveiligheid/verkenning-van-de-potenti%C3%ABle-effecten-van-klimaatverandering-op-de-voedselveiligheid-in-nederland.pdf.

Nadia Bloemendaal, Maarten Boonekamp, Bram van Duinen, e.a. Een Extreem Rapport.
Extreem weer in tijden van klimaatverandering. KNMI, 2025.
https://www.knmi.nl/een-extreem-rapport/.

NCTV.
Cybersecuritybeeld Nederland 2025: Riskante mix in een onvoorspelbare wereld. Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2025.
https://www.nctv.nl/documenten/2025/11/26/cybersecuritybeeld-nederland-2025.

NCTV.
'Denk Vooruit'.
www.denkvooruit.nl.

NCTV.
Landelijk Crisisplan Extreem Geweld en Terrorisme. Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2023.
https://www.nctv.nl/documenten/2023/10/10/landelijk-crisisplan-extreem-geweld-en-terrorisme.

NCTV.
Uitkomsten najaarsmeting Risico- en Crisisbarometer 2025. Ipsos I&O, 2025.
https://www.nctv.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2025/11/25/risico-en-crisisbarometer-najaar-2025/ipsos-i-o-rapport-rcb-najaar-2025-definitief-digitoegankelijk.pdf.

Nieuwenhuijze, Martijn van, Mark Chrisstoffels, Roel Kouwen, en Marijke Hamelers.
Regionaal Risicoprofiel waterongevallenbestrijding. Antea group, 2018.

Provincie Utrecht.
Programma Versnelling Woningbouw 2025-2028. Utrecht, 2025.
https://www.versnellingwoningbouw.nl/sites/versnellingwoningbouw/files/2025-03/Programmaplan%20Versnelling%20Woningbouw%202025-2028.pdf.

Regio Amersfoort en Provincie Utrecht.
Woondeal 2022-2030 Regio Amersfoort. 2023.
https://www.volkshuisvestingnederland.nl/documenten/2023/04/21/woondeal-utrecht.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Kenmerken van onze regio

3 Trends in de Risico-ontwikkeling

4 Risicobeeld per dreigingsthema

5 Risicofocusgebieden

6 Van risicoprofiel naar bestuursagenda

Veiligheidsregio Utrecht

Rhoen, M., P. Blokker, J. Keyser, H. Nederhoff, en R. Willemze. Risicofocusgebieden.
Beheersing van complexiteit en onzekerheid in gebieden met bijzondere risico's. Vastgesteld DB VRU 17 november 2025. Veiligheidsregio Utrecht, 2025.

Ridder, Josje den, Sander Kunst, en Emily Miltenburg.
Burgerperspectieven bericht 3 2025. Thema: maatschappelijk onbehagen. Sociaal en Cultureel Planbureau, 2025.
https://www.scp.nl/documenten/2025/10/20/burgerperspectieven-2025-bericht-3.

Ten Dam, Merijn, Samantha Daniels, en Ernst Brainich.
Bestuurlijke Netwerkkaarten Crisisbeheersing Bevoegdhedenschema 10 – Drinkwater, levensmiddelen, diervoeders, biologische agentia. Handboek. Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV), 2025.
https://nipv.nl/wp-content/uploads/2025/04/202504-NIPV-BVS10-Drinkwater-en-voeding.pdf.

TenneT.
'Krachtige interventies in Flevopolder, Gelderland en Utrecht nodig om aansluitstop voor kleinverbruik te voorkomen'. TenneT, 12 februari 2026.
https://www.tennet.eu/nl/nieuws/krachtige-interventies-flevopolder-gelderland-en-utrecht-nodig-om-aansluitstop-voor-kleinverbruik-te-voorkomen.

Utrecht10, Provincie Utrecht, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en Regioplatform Woningcorporaties Utrecht.
Woondeal 2022-2030 Regio U10. 2023.
https://www.volkshuisvestingnederland.nl/documenten/2023/04/21/woondeal-utrecht.

Vandenberghe, Goele.
'Noodpakket niet voldoende voor mensen met beperking'. Iederin, 23 december 2025.
https://iederin.nl/in-de-media-noodpakket-niet-voldoende-voor-mensen-met-beperking/.

Veiligheidsregio Utrecht.
Bestuursagenda VRU 2024-2027. Beleidsplan in de zin van de Wet veiligheidsregio's art. 14. Veiligheidsregio Utrecht, 2023.

Veiligheidsregio Utrecht.
Dekkingsplan brandweerzorg Veiligheidsregio Utrecht op basis van gebiedsgerichte opkomsttijden. Veiligheidsregio Utrecht, 2025.
https://vru-prod-minio.fourdigits.nl//media/documents/2040646_Dekkingsplan_VRU.pdf.

Veiligheidsregio Utrecht.
Regionaal Crisisplan VRU 2023-2027 (tussentijdse actualisatie 2025). Crisisplan in de zin van artikel 16 Wet veiligheidsregio's. Veiligheidsregio Utrecht, 2023.

Veiligheidsregio Utrecht.
Visie op het versterken van Veerkracht. Veiligheidsregio Utrecht, 2024.

Veiligheidsregio Utrecht.
Visie op Hulpverlening. Van basisbrandweerzorg tot specialisme. Veiligheidsregio Utrecht, 2025.

Wet veiligheidsregio's, § Artikel 16 (2010).
https://wetten.overheid.nl/BWBR0027466/2025-07-01.

Wilson, Andrew.
Political Technology: The Globalisation of Political Manipulation. 1ste dr. Cambridge University Press, 2023.
https://doi.org/10.1017/9781009355308.

Regionaal Risicoprofiel

2027 - 2030

Versie: 1.0
Datum: 25-03-2025
Auteurs:
Saskia Bartel, Larissa Bril, Marcel Hilhorst,
Michiel Rhoen, Niels van der Velde

Veiligheidsregio
Utrecht